

ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛЕН МЕНАЏМЕНТ

за потпроектот

**„ ЕКОНОМСКА ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНАТА И
АЛТЕРНАТИВНА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА НА ЦАРЕВИ КУЛИ ВО
ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА СТРУМИЦА“**

ОПШТИНА СТРУМИЦА

Струмица, 2019

СОДРЖИНА

Вовед	3
1. Промоција на културниот и археолошки туризам во Струмица	3
Претходни статуси на заштита.....	4
2. Планирани активности	4
3. Локација на активностите	18
4. Опсегот и целта на ПУЖССМ	19
Процедура за оценка на влијание врз животна средина за развој на проектот	20
Национална процедура за оценка на животна средина за мали проекти.....	20
Список на регулатива и документи за предложените мерки за менаџирање на животна средина	22
Политики на Светска Банка – Категорија на животна средина	23
ОП. 4.01 Оценка на животна средина.....	23
ОП/БП 4.11 Физички Културни Ресурси	24
Институционални мерки.....	24
Цел на Планот за управување со животна средина и План за управување со културно наследство / Јавно објавување и консултации со јавност	25
5. Влијанија врз животната средина и културното наследство	26
Ризици и влијанија врз животната средина и безбедноста на работно место.....	26
Социјални влијанија	27
6. Мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанија врз животната средина и културното наследство	27
Спроведување на Плановите за Животна Средина, Социјални аспекти и Културно наследство	27
а. Следење на апликација на мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанија врз животната средина и културното наследство.....	29
7. План за ублажување на животна средина и социјални аспекти – Општина Струмица	31
7.1 План за следење – Општина Струмица	37

Вовед

Проектот за локална и регионална конкурентност (ПЛРК) (LRCP-1/18 број на апликација 139) е четиригодишна инвестициска операција, поддржана од Европска Унија што користи средства од ИПА 2 и е наменета за конкуренција и иновација во Македонија. Со ПЛРК ќе се управува како со хибриден труст фонд и ќе се состои од четири компоненти и ќе биде менаџиран и спроведуван од Светска Банка и Влада на Република Македонија. Проектот ќе обезбеди финансиски инвестиции и градење на капацитет со цел поддршка на секторски раст, инвестирање во дестинации и развој на специфична дестинација. На регионално и локално ниво, проектот ќе поддржува избрани туристички дестинации во земјата преку една комбинација на техничка поддршка со цел подобрување на менаџирањето на дестинацијата, инвестирање во инфраструктурата и инвестиции во иновации. Инвестициите ќе се реализираат преку шема на грант за засегнати страни на регионален туризъм како што се општините, институциите, НВО и приватен сектор.

Овој План за управување со животна средина и социјален менаџмент (ПУЖССМ), вклучувајќи го и Планот за менаџирање на културно наследство е изготвен за предвидените активности во рамките на проектот **„Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица”**, и промоција на културниот и археолошки туризъм во Струмица во Општина Струмица. ПУЖССМ претставува опис на проектот, технички детали, подрачјето и локацијата, врз основа на кои ги оценува ризиците за животна и социјална средина како и ризиците поврзани со недвижно културно наследство. Имплементацијата на мерките за ублажување и мониторинг кои ги идентификуваат утврдените ризици и прашања во ПУЖССМ е задолжително.

1. Промоција на културниот и археолошки туризъм во Струмица

Културното и археолошкото наоѓалиште Цареви Кули во Струмица (КАНЦК), се наоѓа на врвот од ридот над градот во непосредната околина на Струмица, главниот центар на општината, кое во нашата држава е категоризирано како туристичко место од врвна категорија согласно критериумите на атрактивност за туристичка посетеност. Археолошкото наоѓалиште Цареви Кули со своето културно, историско и духовно наследство кое потекнува уште од прастаро време, претставува голем развоен туристички потенцијал за општината како и за градот Струмица.

Врз основа на типолошките карактеристики, културното и археолошкото наоѓалиште Цареви Кули е категоризирано како комплексен праисториски и средновековен карактер. Во рамките на КАНЦК постојат голем број на профални и сакрални монументални објекти и е едно од поголемите археолошки наоѓалишта на Балканот.

Археолошкиот локалитет Цареви Кули, претставува споменик на културата чиешто својство е утврдено со Решение бр. 925 од 16.09.1998 година донесено од Завод за заштита на спомениците на културата, природните реткости и Музеј -Струмица. Врз основа на решението, споменикот на културата е запишан во Централниот регистар бр.925 на Недвижни споменици на културата на Република Македонија, додека во Општинскиот регистар на недвижни споменици на културата на подрачјето на Општина Струмица е запишан под рег. бр. 3 од 1 9.08.1998 година.

За под-проектните активности, Општина Струмица се здоби со Конзерваторско одобрение за Анекс 2 од основниот проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите на археолошкиот локалитет „Цареви кули “ во Струмица, со УП Бр. 08-892 од 15.11.2019 година од Уравата за заштита на културното наследство при Миниостерство за Култура на Република Северна Македонија . Ова одобрение е претставено во Анекс 1 на овој документ.

Претходни статуси на заштита :

- Археолошкото наоѓалиште Цареви Кули е прогласено за Соменик на култура со Решение бр. 03-94/1 од 06.06.1981 год. од Завод за заштита на спомениците на културата, природните реткости и Музеј, Струмица, а дополнето со решение бр. 09-53/1 од 01.09.1998 год. Заведено во централен регистар 925, 4-829-065/065 РНД.
- Решение за споменик на културата запишано во Централниот завод за заштита на културните споменици и природни реткости на Р.Македонија бр.25 од 10.05.1953 год. Законот за заштита на културното наследство на КАНЦК спречува активности и влијанија кои можаат да ги оштетат и деградираат културните објекти и обезбедува зачувување на нејзините историски и културни вредности.

КАНЦК ги исполнува сите основи според кои се дефинира одредницата „туристичко место“: тоа е атрактивно (со богатството од своите културно-историски споменици; тоа поседува комуникативност (бидејќи има пешачка и сообраќајна пристапност); и конечно, има висока рецептивност (бидејќи општината располага или во нејзина близина има објекти за сместување и голем број други објекти кои нудат неопходни услуги за туристите и развој на туризмот).

Актуелната состојба на КАНЦК која е исто така потврдена и во програмата за ревитализација на Цареви Кули, поради недостаток на средства за различни видови на интервенции, изградба на заштитни кули, подобрување на пешачките мрежи и другите отворени површини, моменталната состојба е незадоволителна.

2. Планирани активности

Оштата цел на под-проектот е промоција и подобрување на условите за развој на алтернативен туризам на локацијата Цареви кули.

Специфични цели на под-проектот кои имаат влијание на животната средина и се составен дел од проектната документација, се проектните активности дадени со детален опис и тоа следите :

- ❖ Конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите и кулите на тврдината Цареви кули
- ❖ Илуминација на бедемите на Цареви Кули
- ❖ Надградба на пристапни патеки и скали со канделабри од Ловен дом до Северната кула на тврдината Цареви Кули
- ❖ Уредување со урбана орема и финализирање на туристичката трим атека од Ловен дом до манастир Св. Илија
- ❖ Урбано уредување на моунатјн бајк атека од манастир Св.Илија до Цареви Кули

2.1. Конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите и кулите на тврдината Цареви кули

Предвидени активности со овој проект се следните :

I. Подготвителни работни активности за целиот локалитет Цареви кули

- Расчистување на теренот во и околу тврдината пред отпочнување на градежни интервенции
- Оформување и нивелирање на патека за транспорт на материјал од платформа до Северна кула и источен беем - 270 m2
- Расчистување и нивелирање на теренот на место на изведување на работите во ширина од 2 метра од двете страни на бедемите - 363 m2
- Подготовка на простор за складирање на материјалите -150 m2
- Отстранување на сите загроени и обрушени делови (кои изгубиле коегзистентност) и чистење до здравиот слој, односно до калцифициран малтер поврзан со каменот во монолитот
- Отстранување на мов, лишаи и вегетација од бедемските сидови и санација на секој нивен сегмент поединечно
- Издвојување на материјалот за повторна употреба (камен и тула)
- Припремање на контакт површините за оформување на сидовите било на круната или во неговото лице со средство за врска

II. Градежни работи :

- Продолжување на реставрацијата и реконструкција со изведба на завршни градобрани, на делумно изградена Северна влезна кула
- Реконструкција на дел од североисточен беем до Северната кула со реконструкција на дел од градобрани

- Реконструкција на скали од камен долепени до Североисточниот бедем за влез во северна кула преку една патека на бедемот
- Продолжување на рестаурација и реконструкција на делумно изграден Северозападен бедем до северната кула со реконструкција на дел од градобрани
- Изведба на еднокраки метални скали со подест до Северна кула од нејзината надворешна страна до отворот за влез во истата
- Конзервација и рестаурација по целата должина на средновековниот Источен бедем
- Конзервација и рестаурација на остатоците од античкиот бедем со неговите придружни објекти кои се наоѓаат на дел до источниот бедем
- Насипување со земја од внатрешната страна по должина на источниот бедем соодветно према теренот
- Конзервација и делумна рестаурација на Југоисточна Кула
- Продолжување на делумна реконструкција на делумно изградениот бедем помеѓу Југозападната и југоисточна кула (Јужен портал)
- Продолжување на делумна реконструкција на делумно реконструираниот Југозападен бедем
- Реконструкција на дрвени еднокраки скали до Југозападна кула со дрвена ограда за пристап до однаа патека на југозападниот бедем
- Оформување на веќе постојната времена пристапна патека од камен за пристап до Јужен портал (влез) во тврдината
- Реконструкција на времени метални скали со подест за пристап до јужен портал(влез) во тврдината со метална ограда кои се планираат да бидат во продолжение на веќе постојната времена патека од камен
- Реконструкција на времени еднокраки скали за пристап во тврдината преку влезната Северна кула од нејзината надворешна страна
- Поставување на заштитни метални огради на места од бедемот кои се критични со цел физичка заштита на посетителите
- Реконструкција на дренажни одводни канали на бедемските платна и кули на места каде е потребно со окапници од плочест камен

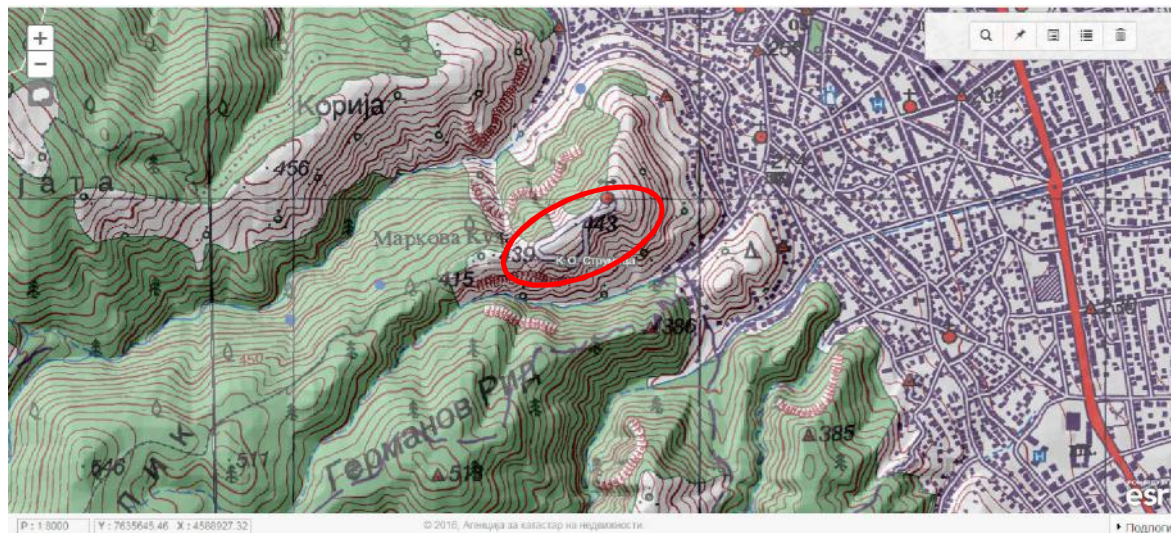
Сите предвидени интервенции на бедемите и кулите од тврдината Цареви Кули се произлезени врз база на опсежни конзерваторски анализи и истражувања, така да дадените позиции се точно одредени. Посебно внимание и истражување се обрнa на конфигурацијата на теренот, кој го диктираше простирањето на бедемот.

Мора да се напомене дека денешниот изглед на конфигурацијата е променет од времето на градбата на тврдината и постојано се менува како процес на временските и атмосферски случувања, така да во овој проект со апсолутна точност неможе да се одредат котите на поставеност на некои делови од бедемскиот сид и кули, нивна оштетеност, какои неисклучената можност при конзерваторски интервенции да се откријат нови сидни елементи во теренот кои ќе ја сменат програмата и динамиката на изведбата.

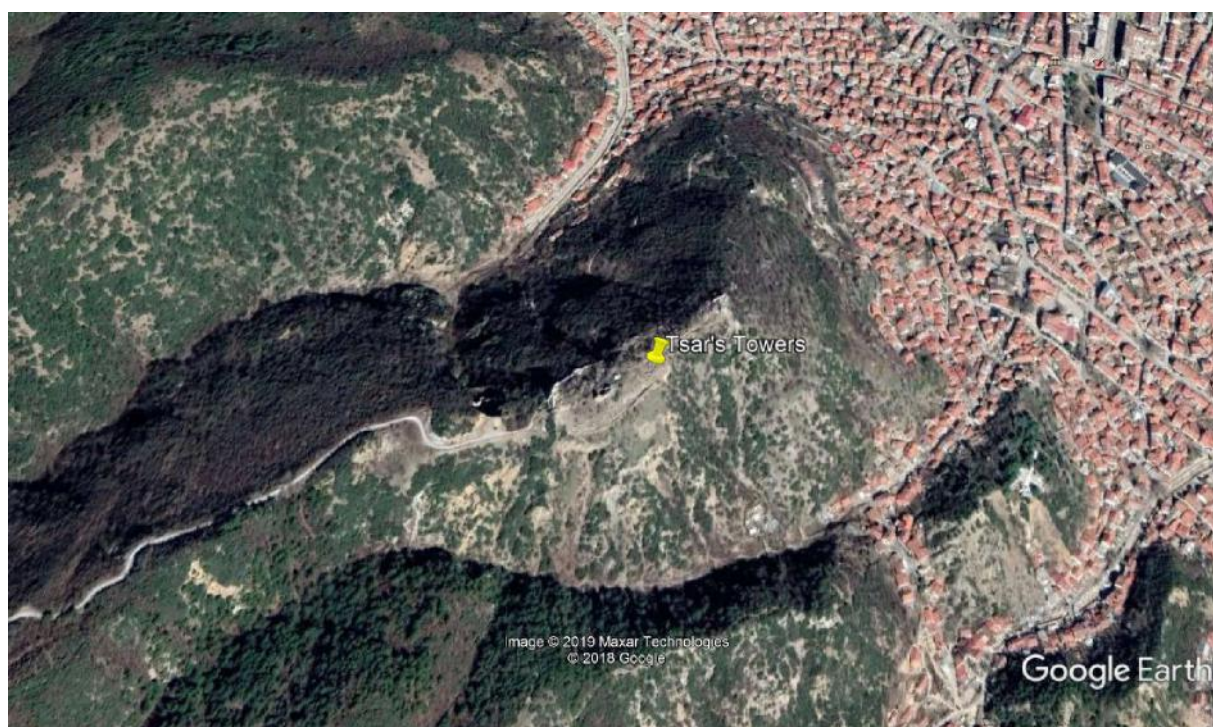
При реализација на проектот на лице место ќе се решаваат поедини проблеми, доколку произлезат со цел да се воспостави континуитет на бедемското платно согласно теренот. За сите овие предвидени зафати се предвидува ангажирање на соодветна градежна оператива со мајстори конзерватори, со постојан стручен надзор. Изведбата на овие зафати претставува

сложен конзерваторски зафат за што е потребна употреба на соодветни материјали и употреба на скела.

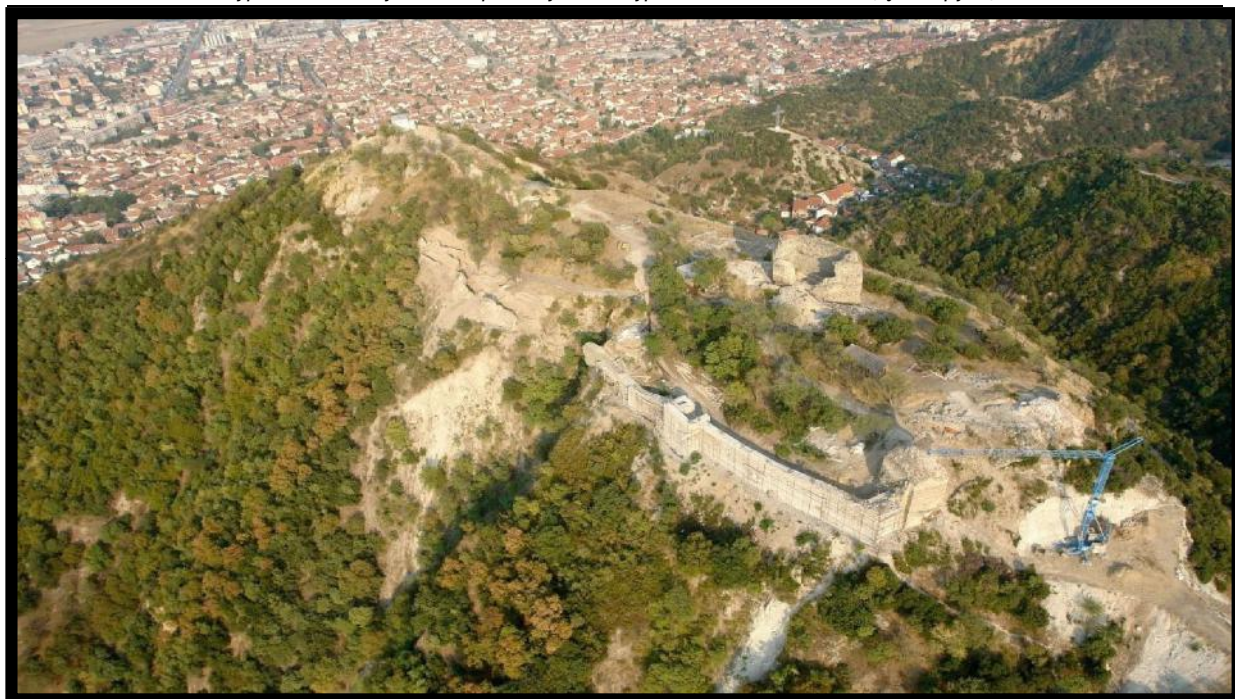

Слика 1 Локација на Цареви Кули на топографска мапа

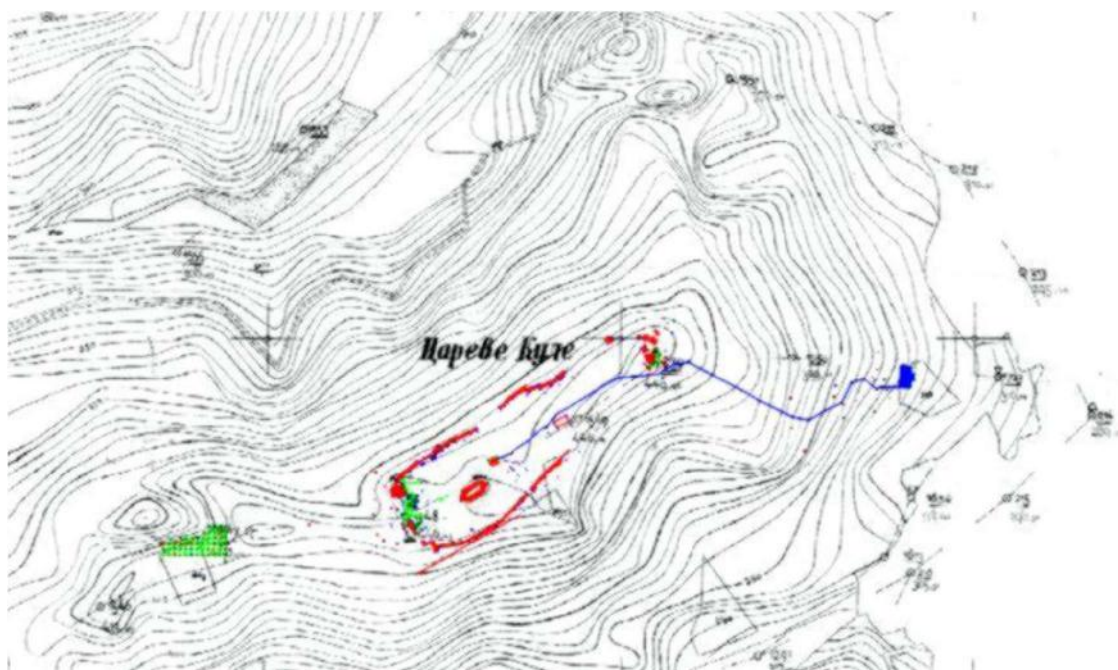

Слика 2 Изглед од сателит на Цареви Кули

Слика 1 Изглед од северо-запад на археолошкото наоѓалиште Цареви Кули, место каде ќе се изведуваат градежните активности

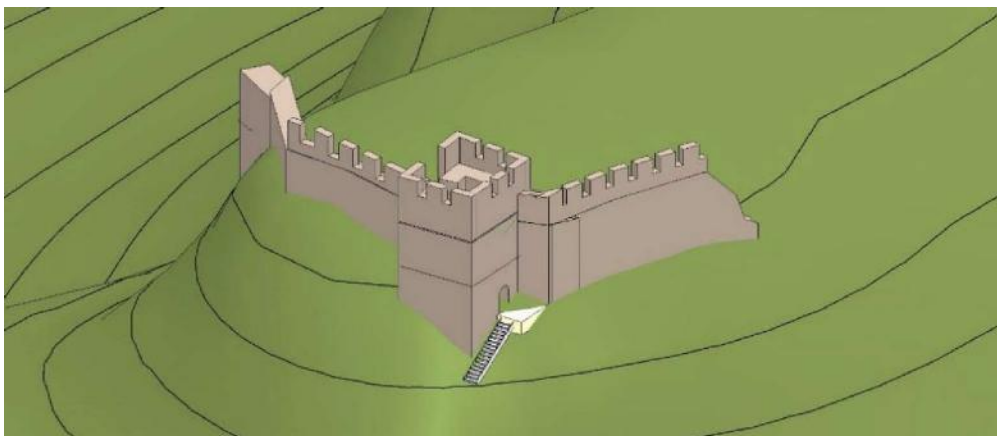

Слика 2 Мапа на тврдината “Цареви Кули”

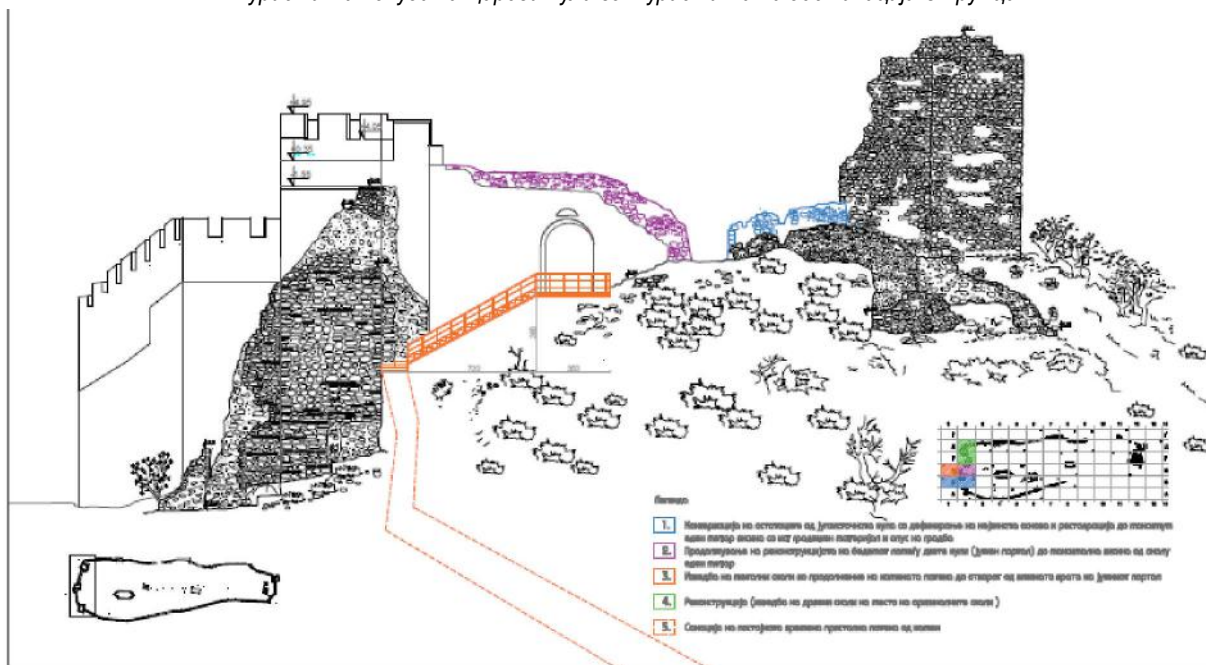
Слика 3 Изглед на археолошкото наоѓалиште Цареви Кули од северната страна, место каде ќе се изведуваат градежните активности

Слика 4 Северна кула со дел од северозападен беем прикажан како 3Д модел од надворешна страна

Слика 5 Северна кула со дел од северозападен беем прикажан како 3Д модел од внатрешна страна

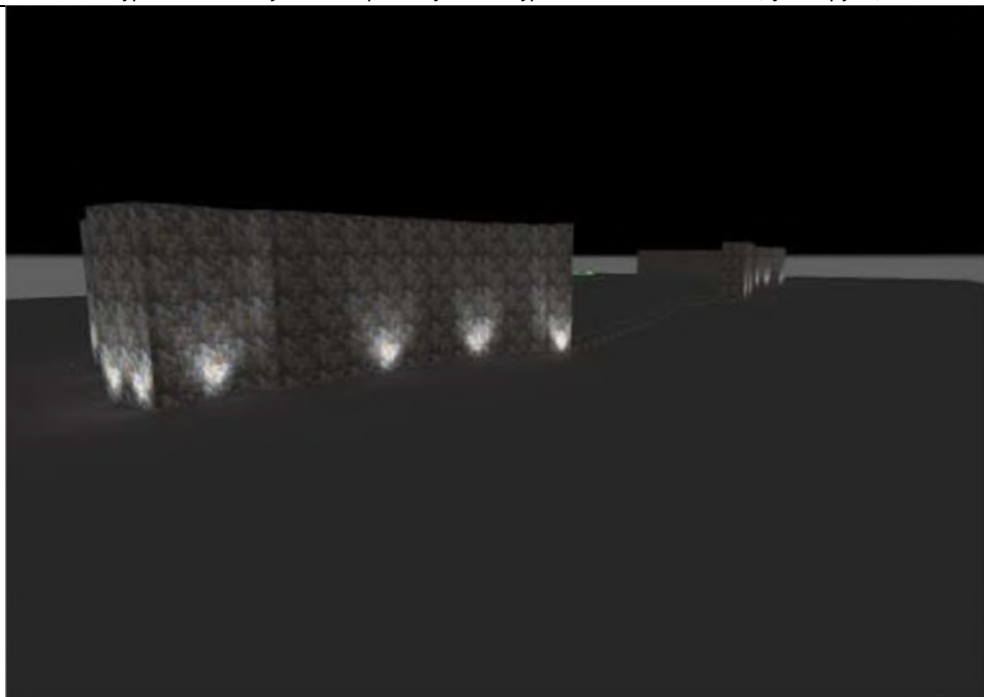

Слика 6 Изглед на јужен бедем и југо-источна кула со интервенции

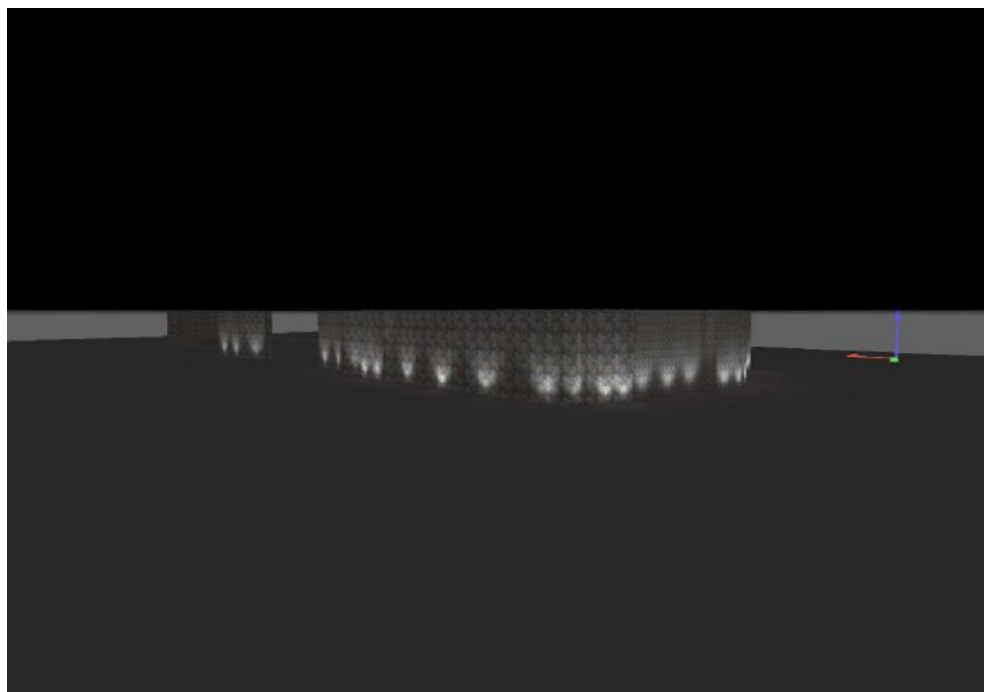
2.2. Илуминација на бедемите на Цареви Кули

Активности од овој проект се следните:

- Илуминација на кулите и бедемите од надворешната страна со цел да се истакне историската вредност на објектот и да се овозможи поглед на целата тврдина цареви Кули од градот Струмица во вечерните часови. При осветлувањето ќе се води сметка да се истакнат кулите од тврдината и да не се оштетат бедемите и кулите на тврдината.
  - Поставување на 37 LED рефлектори од 18.6 W со вкупната инсталирана моќност за предвиденото осветлување од 688 W.
  - Планирани се 13 рефлектори да бидат поставени за осветлување на јужен бедем со југоисточна кула, 10 рефлектори на југозападен бедем, 3 рефлектори на северозападен бедем и 11 рефлектори на северен бедем и северна кула.
  - 11 – те рефлектори на јужниот бедем со југоисточната кула поради стрмнината на теренот ќе бидат поставени на метални конзоли со $L=1.3$ м. , а останатите 26 рефлектори е потребно да се постават на бетонски фундаменти изградени за таа намена на растојание од 1.5 метар од тврдината. Точната позиција на секој рефлектор може да се види во графичкиот дел. Аголот на насоченост кон тврдината да биде 15° .

Слика 7 Изглед Северо -Запад

Слика 8 Изглед Југо- Запад

2.3. Создавање пристапни патеки и скали со канделабри од Ловен Дом до Северната кула на тврдината Цареви кули

Активностите предвидени со овој проект се следните:

- Изведба на пристапна патека со скалесто со канделабри од Ловен дом до Северна кула на тврдината цареви кули во должина од 406.31 м
Припремни и земјани работи:
  - Обележување и осигурување на траса – 406.31 м
  - Расчистување на терен- 382 м²
  - Рачен ископ на земја IV и V кат. Во широк откоп со утовар и транспорт на ископан материјал до 1 км- 368.52 м³
  - Изработка на насип од ископан материјал со набивање на слоеви од по 30 см - 286.12 м³Горен слој:
  - Изработка на А-В скали со одморалишта од МВ30 со дебелина од d=10 cm и арматура Q188 со поставување на завршен слој од камени плочи со d=5 cm (калдрма Изведување на електрична инсталација и поставување на 45 канделабри долж патеката
    - Приклучок на трафостаница
    - Машински ископ на ров
    - Електрична инсталација на 45 канделабри (поставување на поцинкована лента- 660 м, поставување на претпазливи траки, ископ и бетонирање на стопи за столб 45 стопи, монтажа на 45 столбови и 45 светилки, кабли, заземјување и др)

Слика 9 Сателитски приказ на пешачка патека од Ловен Дом до Цареви Кули

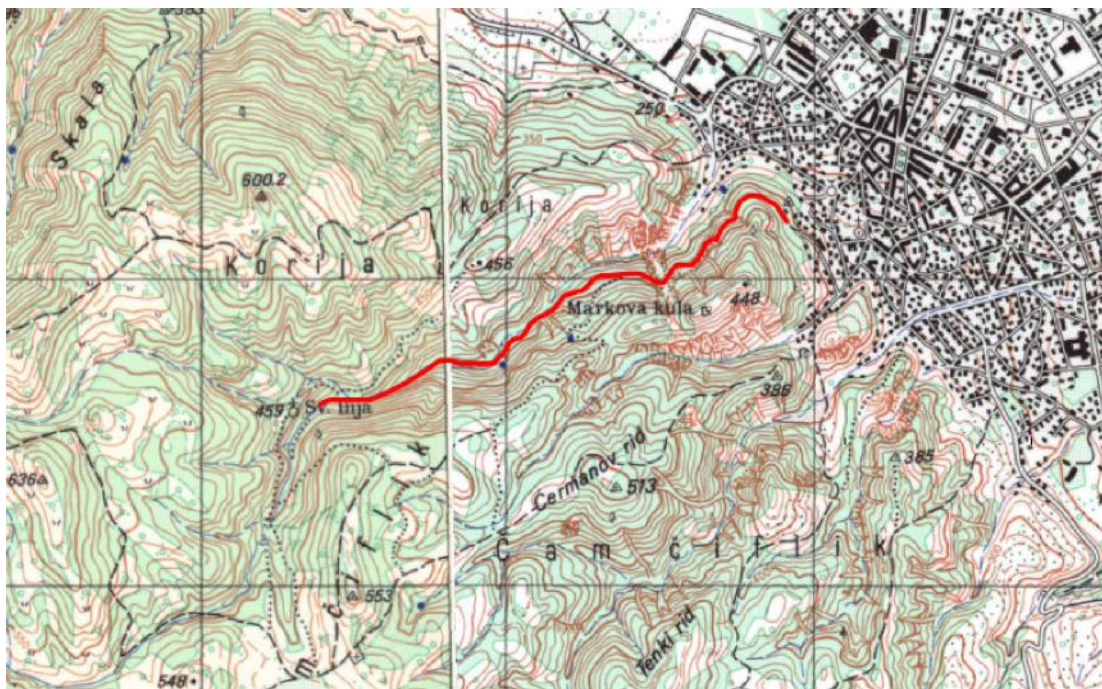
Слика 10 Шематски приказ на позиции каде ќе се постават канделабрите од Ловен дом до Цареви Кули

2.4. Урбано уредување и финализирање на туристичката патека од Ловен Дом до манастирот Св. Илија

Активности предвидени со овој проект се следните:

- Доуредување на туристичка трим патека до манастир Св.Илија- Струмица во должина од 2.06 км
  - Припремни работи и земјани работи на постоечка трим патека во должина од 2.06 км
  - Монтажни работи- монтажа и поправка на метална ограда монтирана на бетонски постамент долж траса – 98 м
  - Поправка и доградба на камени скали од локален камен во продолжен малтер – 156 м
  - Поправка и доградба на камени потпорни сидови од локален камен во продолжен малтер- 154 м
  - Демонтажа и монтажа на постоечки дислоциран мост со изработка на фундаменти од природен материјал (камен и дрво)- 2 моста во должина од околу 10 м
- Доуредување со урбана опрема
  - Уредување на семејно катче од природни материјали за семејни активности во природа (Поставување на летниковец за излети, поставување на урбана опрема, 4 лулашки и 1 голема дрвена играчка со лизгалка скали и др реквизити)
  - Монтажа на урбана опрема,патокази и информативни табли со бетонирање на АБ темелни стопи
  - Поставување на 40 Патокази и 10 информативни табли (40 патокази на трим патеката, моунатајн бајк патека, пристапна патека со канделабри и тврдина Цареви Кули и 10 информации табли по 2 на патека и другите на тврдината Цареви Кули)

- Патоказите и информативните табли како и урбаната опрема ќе бидат изработени од дрво (детали и графички прилози како и димензии се дадени во проектната документација)

Слика 11 Туристичка трим патека од Ловен дом до манастир Св.Илија

2.5. Урбано уредување на моунатајн бајк патека од манастирот „Свети Илија“ од Цареви кули

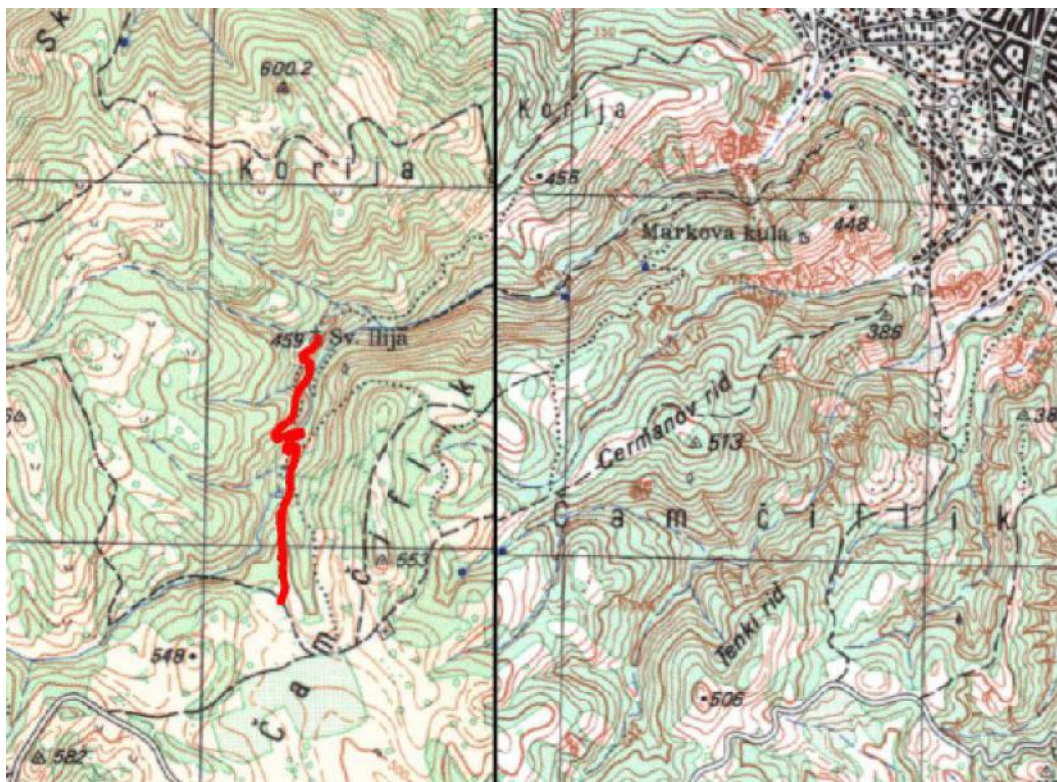
Активности предвидени со овој проект се следните:

- Уредување на постоечка моунатајн бајк патека од манастир Св.Илија до патот кој води до Локалитетот Цареви Кули Струмица во должина од 1.052 км и ширина од 3.50 м со тампонирање од $d=20$ cm
  - Припремни работи- обележување и осигурување на трасата и чистење на теренот од вегетација и грмушки, ископ,утовар и транспорт - 1.897 m^2
  - Земјани работи- Машински ископ на земја во широк откоп со утовар и транспорт - 3158 m^3
  - Планирање и набивање на подтло- 4211 m^2
  - Изработка на насип со набивање – 1923 m^3
  - Колектор за собирање на атмосферска вода - Машински ископ на канавки во земја- 189 m^3
  - Монтажа на цевasti пропусти комплет -10
  - Горен слој- Изработка на тампонски слој од дробеник со $d=20$ cm

Слика 12 Сателитски приказ на маунтајн бајк патека од Цареви Кули до манастир Св.Илија

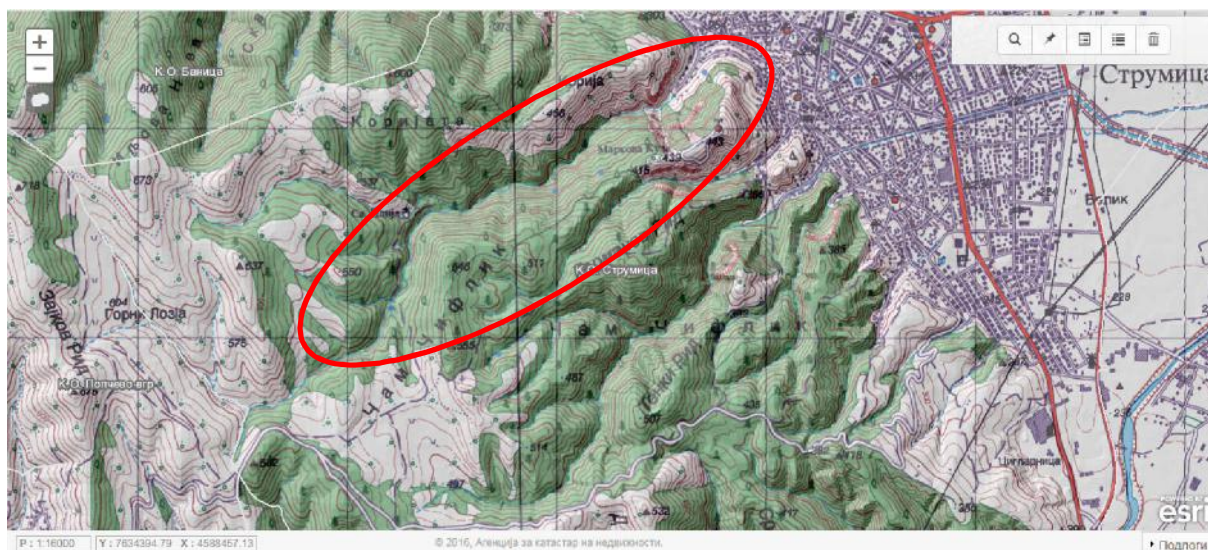
Слика 13 Маунтајн бајк патека од Цареви Кули до манастир Св.Илија прикажана на топографска мапа

Покрај горенаведените активности по техничка документација планирано е реализација на активности за Видливост на проектот и изработка на промотивни материјали и тоа:

- Изработка и дизајн на вебстраница
- Изработка и дизајн на карти и мапи
- Изработка и дизајн на флаери, водич на македонски и англиски јазик
- Реклама (снимање и емитување на ТВ реклама)

3. Локација на активностите

Локацијата каде ќе се одвиваат планираните активности на под-проектот се наоѓа во југо-источниот дел на Република Македонија, на територијата на Општина Струмица. Поширокото место го опфаќа појасот околу југозападната периферија на градот, кој е надвор од градски опфат и претежно е ридско и стрмно. Тврдината и целиот археолошки локалитет „Цареви кули“ се наоѓа на врвот на ридот Чам Чифлик, над градот Струмица и е археолошки локалитет од разни епохи, од праисториско до доцно средновековие. Цареви кули се издига на јужната страна над градот Струмица на 455 метри надморска височина. Тврдината има издолжена овална подлога и се протега 210 метри источно кон запад и околу 90 метри северозападно кон југ. Од северозападната страна стрмни долини се спуштаат до подножјето на поројните реки Коритница и Свети Илијски порој.

Слика 14 Топографски приказ на пошироката област опфатена со под-проектот

Слика 15 Сателитски приказ на пошироката област опфатена со под-проектот

Во изминатиот период, е извршена делумна реконструкција на дел од западниот бедем, целосно реставрирање на југо-западната кула, водоснабдување, туристичка информативна точка, археолошки, историски, конзерваторски и компаративни истражувања, како и теренски истражувања за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на другите делови на тврдината.

Активностите предвидени во под-проектот ќе се одвиваат во рамките на следниве катастарски парцели: КП 4578/1, КП 4577, КП 4574, КП 4576/1, КП 7895/2 и КП 7895/1. Гореспоменатите катастарски парцели се во сопственост на Република Македонија, што значи дека процесот на експропријација нема да се спроведува.

Издадени се сите потребни дозволи и одобренија за спроведување на проектните активности и истите се доставени до Единицата за спроведување на ПЛРК.

Локалитетот Цареви Кули според закон е прогласен за културно наследство од особено значење. Одлуката за прогласување на Цареви кули е со бр. 925 од 16.09.1998 година донесена од Институтот за заштита на споменици на културата, природните реткости Завод и Музеј - Струмица.

Достапна инфраструктура до локацијата е постоечка сообраќајна врска од Струмица до цареви Кули која се состои од локален пат во должина од 7,1 км, низ селата Попчево и Чам Чифлик до некрополата, стрмен пешачки пат на околу 1 км, оште тена Трим патека од Ловен Дом до манастирот Свети Илија, во должина од 2,33 км.

Во изминатиот период, извршена е делумна реконструкција на дел од западниот одбранбен бедем за утврдување и целосно реставрирање на југо-западната кула, комплетно водоснабдување, туристички инфо-точки, археолошки, историски, конзерваторски и компаративни истражувања, како и теренски истражувања за конзервација, реставрација и извршена е делумна реконструкција на другите делови на тврдината.

Активностите предвидени во под-проектот ќе се одвиваат во рамките на Катастарска општина Струмица на следниве катастарски парцели: КП 4578/1, КП 4577, КП 4574, КП

План за управување со животна средина за потпроектот “Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичката дестинација Струмца”

4576/1, КП 7895/2 и КП 7895/1. Гореспоменатите катастарски парцели се во сопственост на Република Македонија, што значи дека нема да се спроведува процес на експропријација за време на спроведувањето на планираните активности на под-проект.

Овде може да се најде здружението за растенија *Coccifero- Carpinetum orientalis pinetosum pallasianae*. Падините се стрмни и обраснати со борова шума (*Pinus nigra* - *Pinus pallsiana*) и кермес даб (*Quercus coccifera*). Покрај кермес дабот, овде може да се најдат други медитерански видови, како што се: *Clematis flammula*, *Osyris alba*, *Cistus villosus*, *Carex dystachya*, итн.

Издадени се сите потребни дозволи и одобренија за спроведување на проектните активности и истите се доставени до Единицата за спроведување на ПЛРК.

Слика 16 Топографски и сателитски приказ на катастарските парцели каде ќе се реализира проектот

Локацијата на под-проектот, според достапните податоци од литературата, не е на територијата на кое било заштитено подрачје, или област одредена за заштита или област одредена како важна област.

4. Опсегот и целта на ПУЖССМ

ПУЖССМ е изготвен за предвидените активности во рамките на пот-проектот на Општина Струмица **„Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица”**.

ПУЖССМ и Планот за управување со културно наследство содржат опис на проектот, технички детали, опсег и локација, врз основа на кои се оценети и ризиците за животна средина и социјалните аспекти. ПУЖССМ и ПУКН ги идентификуваат оддржливите и ефективни мерки кои можеат да ги редуцираат потенцијалните негативни влијанија до прифатливо ниво врз животна и социјална средина и врз културното наследство. Имплементација на мерките за ублажување врз идентификуваните ризици и прашање е задолжително.

ПУЖССМ се состои од збирка на институционални мерки за ублажување и мониторирање во текот на реализација на активностите со цел да се елиминираат сите негативни влијанија врз животна и социјална средина, или нивно намалување до прифатливо ниво. Планот, исто така вклучува и потребни активности за имплементирање на овие мерки.

ПУЖССМ дава опис со технички детали за секоја мерка за ублажување, вклучувајќи го и видот на влијанието заедно со скици, опис на опрема и процедури за дејствување, како и потенцијални соодветни влијанија, оценувања врз животната средина на овие мерки и обезбедува врска со други планови за ублажување отребни за овој проект.

4. 1. Национална процедура за оценка на влијание врз животна средина за развој на проектот

Процедурата за оценка на влијанието врз животна средина е пропишано во Законот за животна средина, Сл. Весник бр. 53/05, 81/05 24/07, 159/08 и 83/09; 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 163/13, 42/14, 129/15 и 39/16 и 99/18 (Поглавје XI/Член 76-94) и каде директивите на ЕУ врз Оценките за влијанието врз животна средина се ставени (Директива 85/337 ЕЕС, 97/11/ЕС, 2003/35/ЕС и 2009/31/ЕС).

Процедурата почнува кога инвеститорот (Предлагач на Проектот) кој има намера да реализира проект, доставува Писмо за намера во пишана и електронска верзија до Министерство за Животна средина и просторно планирање (МЖСПП – Сектор за животна средина), одговорна за комплетна процедура. Сектор за животна средина е должна да дава мислење во врска со предметот(проектот) дали е потребно или не изготвување на Елаборат за животна средина, Оценка за животна средина.

Процедурата за проверка е етапа во која МЖСПП одлучува дали е потребен Елаборат за животна средина или Оцена за животна средина за одреден проект. За развој на проекти кои не се во списокот на проекти за кои е потребен Оцена на животна средина (мали проекти), за овие проекти е потребно изготвување на „Извештај за влијание на животна средина – Елаборат“(применливо за проекти од Б категорија под процедура за Оценка на Животна средина ОП 4.0.1 од Светска Банка).

За активностите на овој под-проект, МЖСПП издаде мислење дека нема потреба од подготовка на Елаборат за заштита на животна средина. Ова мислење е содржано во Анекс 2 од овој документ.

4.2.Национална процедура за оценка на животна средина за мали проекти

Во текот на етапата за проверка на Процедурата за Оценка на влијанието на животна средина, во случај на одлука дека нема потреба за Процедурата за Оценка на влијанието на животна средина, инвеститорот треба да изготвува Извештај за Оценка на влијанието за животна средина – Елаборат. Оваа процедура е задолжителна за мали проекти (пр. Реконструкција на локални улици, изградба на системи за водоснабдување, канализација и др.) кои предизвикуваат краткотрајни и минорни негативни влијанија врз животната средина.

Постојат два Правилника за изготвување на Извештај за Оценка на влијание за животна средина – Елаборат за мали проекти:

- Правилник за список на проекти за кои треба да се изготви Извештај за Оценка на влијание на животна средина од страна на инвеститорот и Извештајот треба да се усвои од Министерството за животна средина и просторно планирање (Сл. Весник бр. 36/12);
- Правилник за список на проекти за кои треба да се изготви Извештај за Оценка на влијание на животна средина од страна на инвеститорот и Извештајот треба да се усвои од градоначалникот на Општина или од градоначалникот на Град Скопје (Сл. Весник бр. 32/12)

Содржината на Извештајот за Оценка на влијание на животна средина – Елаборат треба да биде во согласност со Правилникот за формата и содржината на Извештајот и со процедурите за усвојување на Извештајот за Оценка на влијанието за животна средина (Сл. Весник на РМ, бр. 12/132).

Извештајот за ОВЖС – Елаборатот ги содржува главните карактеристики на активностите, главните негативни и позитивни влијаниа врз животната средина. Едноставната Програма за заштита на животната средина се состои од мерки за спречување, ублажување и компензирање на негативните влијаниа врз сите елементи на животната средина кои треба да се развиваат во согласност со националната легислатива и меѓународните практики за животна средина. Во текот на изготвување и усвојување на Извештајот за ОВЖС – Елаборат нема потреба за јавна дебата.

Активностите предвидени со овој проект „Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица” не подлежат на изработка на Елаборат за заштита на животната средина (Мислење бр. 11-4547/2 од 27.09.2018 од Министерство за животна средина и просторно планирање) – дадено во Анекс 2 од овој документ.

Слика 20 Изглед на пристапни патеки предвидени во проектот

4.3.Список на законски регулативи и документи за предложените мерки за менаџирање на животна средина

1. Закон за животна средина (“Службен Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 39/16 и 99/18);
2. Закон за управување со отпад (“Службен Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 82/09, 124/10, 09/11, 47/11, 51/11, 163/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 39/16 и 63/16);
3. Закон за заштита од бучава во животната средина (“Службен Весник на РМ“ бр. 79/07, 124/10, 47/11 и 163/13);
4. Закон за квалитет на амбиентен воздух (“Службен Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 100/12, 4/13 и 10/15);
5. Закон за заштита на природата („Службен Весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16 и 63/16);
6. Закон за управување со пакување и отпад од пакување (“Службен Весник на РМ“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 9/13 и 39/16);
7. Закон за безбедност и здравје на РМ (Сл. Весник на РМ“, бр. .92/07, 136/11, 23/13, 25/13 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15 и 192/15)
8. Закон за води (“Службен Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/12, 23/13, 163/13, 180/14 и 146/15);
9. Закон за градење (“Службен Весник на РМ“ бр. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 59/11, 13/12, 144/12, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 44/15, 129/15 и 39/16)
10. Закон за заштита и безбедност на работно место (“Службен Весник на РМ“ бр. 92/07, 136/11, 23/13 и 25/13)
11. Закон за заштита на културното наследство (“Службен Весник на РМ“ бр. 20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14 и 154/15);

4.4. Политики на Светска Банка – Категорија на животна средина

ОП. 4.01 Оценка на животна средина

ПЛРК е поддржан од Европска Унија и заеднички спроведуван од Кабинет на заменикот претседател на владата за економски прашања, како Единица за спроведување на фондот и Светска Банка. ПЛРК е категоризирано како проект од Б категорија, подразбирајќи дека одредено ниво на негативно влијание може да се очекува како резултат на спроведувањето, но ниедно од нив како значајно и долготрајно. Како резултат на оваа класификација е активирано ОП 4.01 Оценка на животна средина. Според ова, КЗПВЕП изготвуваше Рамка за управување со животната средина и социјалните аспекти (РУЖССА) како водич за животна средина за пот-проектите поддржани од грант шема Компонента 3, и да ги дефинира процедурите за проверка и Оценка на животна средина. Сите активности на проектот (и на пот-проектите) треба да се спроведуваат во согласност со РУЖССА, политиките на Светска Банка како и процедурите и националната регулатива (најригорозните преовладуваат).

Предложениот пот-проект е класифициран како категорија Б поради фактот дека земајќи ја во предвид неговата природа, големина и локација, како и карактеристики, неговите потенцијални негативни влијанија врз животната средина се помалку негативни од тие од категорија А. Овие влијанија се специфични за локацијата; неколку од овие се неповратни; и во повеќе случаи мерките за ублажување може да се дизајнираат посpremни отколку тие од пот-проектите од А категорија.

Опсегот на ОЖС за пот-проект од Б категорија може да се разликува од еден пот-проект до друг пот-проект. Во овој случај, ОЖС ги испитува негативните и позитивните влијанија на под-проектот и препорачува потребни мерки за спречување, минимизирање, ублажување или компензирање за негативните влијанија.

Категоријата задолжува ОЖС за оценка на секое потенцијално негативно влијание поврзано се предложениот под-проект, идентификување на потенцијални можности за подобрување на животна средина и мерки потребни за спречување, минимизирање и ублажување на негативните влијанија. Опсегот и форматот на ОЖС ќе варира во зависност од подпроектот, но типично ќе биде помал од Оцена на влијание на животна средина, обично во форма на РУЖССА. Опсегот на РУЖССА е дефиниран во анексот Д од РУЖССА.

За под-проектите од категорија Б+, корисникот/добитникот е одговорен за изготвување на а) комплетен ОВЖС (во зависност од мислењето добиено од одговорната институција (локална или национална) со РУЖССА или в) еден пред ОВЖС (едноставна форма на ОВЖС – извештај за проверка) со РУЖССА кој вклучува, по потреба, редуциран опсег на ОВЖС, кој бара краток опис на влијанијата и одредувајќи ги добро дефинираните мерки за ублажување и усвојувајќи ги прифатените практики за делување и мониторирање. Трошоците за мерките за ублажување ќе бидат вклучени во ОВЖС или РУЖССА и инкорпорирани во физибилити студи и подоцна во предмер пресметката. Изготвениот документ за ОЖС, во зависност од мислењето од одговорната институција (МЖСПП), ќе вклучува и анекс на РУЖССА подготвен според ОП 4.01 од Светска Банка.

ОП/БП 4.11 Физички Културни Ресурси

Политиката за Физички културни ресурси се активира кога под-проектите во подкомпонентата 3-1 Инфраструктура, потенцијално вклучуваат проекти со директно или индиректно влијание над неподвижните културни ресурси.

За под-проектите да ја активираат оваа политика, треба да се изготвува План за менаџирање на активностите за културно наследство. Овој план може да биде дел на ПУЖССМ или ОВЖС.

Оваа практика се осврнува на физичките културни ресурси, кои се дефинирани како подвижни или неподвижни објекти, структури, групи на структури, кои имаат археолошка, палеонтолошка, историска, архитектонска, религиозна, естетска или културна важност. Физички културни ресурси можеат да бидат над или под земја или под вода. Нивната културна важност може да биде од локално, регионално или национално ниво или во рамките на меѓународната заедница. Физичките културни ресурси се значајни како извори на вредни научни и историски информации, како вредност за економски и социјален развој и како интегрален дел на културен идентитет. Повеќето од физичките културни ресурси се туристички атракции и можно е дека дел од нив се локации каде потенцијалните проекти под компонентата 3 од ПЛРК може да се спроведуваат.

4.5.Институционални мерки

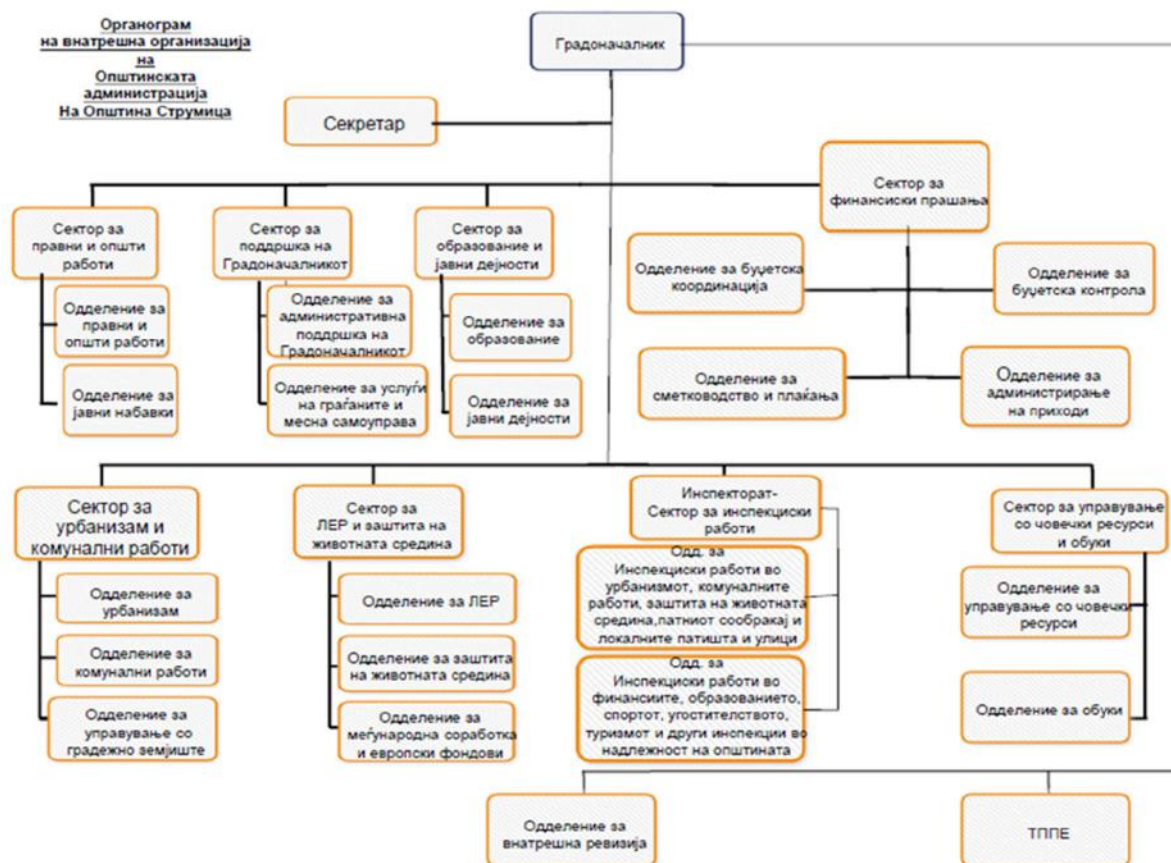
Општина Струмица припаѓа во групата со висок број на население. Општината е формирана во 1976 година според Законот за територијална поделба на Република Северна Македонија, но со новиот Закон за територијална поделба од 2005 година, границите на општината значително се намалени. Сега покрива површина од 321 км². Вкупното население на општината изнесува околу 56.000 и претставува 2,8 % од вкупното население на Република Северна Македонија. Густината на населението е 175 жители на 1 км². Општината е мултиетничка и мултикултурна. Мнозинството на населението е од македонско потекло, следено од, турско и др. Според Законот за Децентрализација на Република Македонија, општините се одговорни за урбано планирање, заштита на животна средина, економски развој, култура, социјална заштита, образование и др.

Визија на Општина Струмица е отворена општина со автентични мултикултурни вредности и партнерство кој обезбедуваат развој и квалитет на животот на сите граѓани.

Мисија на општината е – отворена за младите, ефикасен и инспиративен партнер во функција на поставување на модерни стандарди.

Во рамките на својата администрација, Општина Струмица има Сектор за локален економски развој и заштита на животната средина, во кој се состојат Одделение за локален економски развој, Одделение за заштита на животната средина и Одделение за меѓународна соработка и европски фондови. Во овој сектор, Општина Струмица има вработено овластен инспектор за животна средина кој е одговорен за следење и заштита на животната средина и управување со отпадот. Исто така, како дел од општинската администрација работи Секторот за урбанизам и комунални работи, кој го сочинуваат Одделение за урбанизам, Одделение за комунални работи и Одделение за управување со градежно земјиште. Во овој сектор, Општина Струмица има вработено градежни и комунални инспектори. Инспекторите за животна средина, градежни и комунални дејности ќе учествуваат активно

во следењето на спроведувањето на предвидените мерки за ублажување на проектот „Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на кулите на Цар во туристичката дестинација Струмица“. На следната слика е прикажан органограмот на внатрешната организација на општинската администрација во Општина Струмица.

Слика 17 Органограм на внатрешната организација на општинската администрација во Општина Струмица

Според Одлуката за прогласување на Цареви кули како културно наследство од посебно значење, за секоја активност на локацијата на Цареви Кули во врска со изградба и реконструкција, Министерството за култура - Уравта за заштита на културно наследство мора да издаде одобрение засновано на претходно мислење од Националната установа Институт и музеј Струмица. Националната установа Институт и Музеј Струмица даде позитивно мислење и го достави до Министерството за култура за одобрување.

4.6.Цел на Планот за управување со животна средина и План за управување со културно наследство / Јавно објава и консултации со јавност

Целта на Планот за управување со животната средина за проектот **„Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица”**е навремено да ги идентификува влијанијата врз животната средина кои ќе произлезат од реализација на предвидените проектни активности за чие ублажување односно минимизирање се предложени мерки за заштита на животната средина и временски период на реализација на мерките, со одговорни лица за спроведување на Планот и предвидени трошоци.

Подготвениот План за управување со животната средина, вклучително и Планот за управување со работи од културното наследство за предложениот под - проект ќе биде дел од Договорот со Изведувачот кој е должен да ги спроведува предвидените мерки согласно Планот за ублажување. Надзорниот инженер има обврска да го набљудува и оценува спроведувањето на предложените мерки согласно Планот за следење и да ги известува инвеститорите и Проектната канцеларија (Општина Струмица и Проектот за локална и регионална конкурентност/ПЛРК).

Јавноста ќе биде вклучена во постапката за оценка на влијанието на проектот преку организирање на јавна расправа во просториите на Општина Струмица. Планот за управување со животната средина за под- проектот ќе биде достапен во печатена форма во просториите на Општина Струмица и ќе биде објавен на веб страните на ПЛРК, Агенција за промовирање и поддршка на туризмот и веб страната на Општина Струмица каде ќе биде достапна за јавноста во период од 14 дена. За консултирање со јавноста, печатена форма ќе биде достапна во просториите на Општина Струмица Заедно со ПУЖС ќе биде и јавен повик за учество во јавна дебата на состанокот (со време и место). Состанокот за јавна дебата ќе биде организирано при крај на периодот на консултации. Активно, Апликантот ќе информира и ќе ги повикува засегнатите страни вклучувајќи ги локалните НВО, засегнатите заедници и со соодветни средства. Ќе биде назначено контакт лице кое ќе ги собира коментарите во однос на Планот за управување со животната средина и Планот за управување со работи од културното наследство доставени во текот на периодот за јавен увид во Плановите, како и за време на одржувањето на јавната расправа и истите ќе ги вклучи во Извештај од одржаната јавна расправа кој ќе биде дел од Планот. На тој начин ќе се овозможи достапност на коментарите до апликантите и земање на релевантните коментари во предвид и вградување на одговорите по коментари и забелешки во финалниот

План за управување со животната средина и и Планот за управување со работи од културното наследство .

5. Влијанија врз животната средина и културното наследство

Реализацијата на активностите предвидени во под-проектот „Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви кули во туристичката дестинација Струмица“ може да предизвика одредени влијанија врз околината.

Подготовката на овој план е со цел да се лоцира и утврди постоењето на некои штетни ефекти врз животната средина како резултат на проектните активности што ќе се одвиваат при реализацијата на планираните проектни активности.

Влијанијата врз животната средина од овој вид на проектни активности се категоризираат во два главни видови на активности:

- Фаза на реконструкција (која ги покрива сите градежни активности предвидени со под-проектот),
- Оперативна фаза.

5.1. Влијанија

Во фазата на реконструкција се очекуваат следниве влијанија:

- Влијание од издувна прашина од активности за реконструкција;
- Комунален отпад, градежен отпад и биоразградлив отпад;
- Канализациона и атмосферска вода (од бура);
- бучава од градежни активности;

Во оперативна фаза, се очекуваат следниве влијанија:

- комунален отпад;
- ризик за безбедност на посетителите
- лесни влијанија.

5.1.1. Влијанија на воздух

Загадувањето на воздухот е предизвикано од влијанија на загадувачи од мобилни и пунктни точки, исто така со влијанија на био-хемиски супстанции создадени во процесот на согорување на горивото. Податоците за дистрибуцијата на загадувачки материји во животната средина и промените во нивната концентрација со текот на времето, како и влијанието на квалитетот на воздухот врз животните форми се исто така важни индикатори во процесот на проценка на влијанието врз квалитетот на воздухот.

Фаза на реконструкција

Во текот на фазата на реализација на проектните активности на подпроектот „Економска

валоризација на културна и алтернативна туристичка понуда на Цареви кули во туристичката дестинација Струмица“ се утврдени следните влијанија врз квалитетот на воздухот:

- Влијанија од издувна прашина од реконструкција;
- Влијанија од издувни гасови од градежни машини.

Прашината што ќе се генерира од предвидените активности, претставена со рачни работи (рачно ископување, расчистување на постојните патеки, градежни активности на патеки и бедемите на тврдината и др.) може да влијае на блиската околина, што ќе зависи од големината на честичките и условите за време на активности, пред се заради брзината на ветрот (кој влијае на нивната дистрибуција - пренесување).

Влијанијата од издувни гасови во воздухот ќе бидат генерирани од транспортни машини кои ќе носат тампонски материјали за велосипедската патека. Најчестите загадувачи произлезени од издувните гасови се SO₂, NO_x, CO, PM₁₀, неизгорени јаглени хидрати, сулфур, олово, бензен и други ароматични јаглеводороди кои придонесуваат за секундарното производство на озон, и сите тие се присутни како директна или индиректна закана на здравјето на луѓето и животната средина.

Видот и количината на издувните гасови ќе зависи првенствено од видот на горивото, состојбата на возилата, зачестеноста на движењето и времетраењето на нивните активности. Сепак, квалитетот на горивото во Македонија ги следи европските стандарди и се контролира од акредитирани лаборатории. Значи, можеме да заклучиме дека емисиите од мобилни извори вклучени во овој под-проект не претставуваат закана за квалитетот на воздухот.

За време на активностите на реконструкција, најчувствителните рецептори што ќе бидат изложени на влијанија во воздухот ќе бидат вработените и биодиверзитетот покрај локалниот пат предвиден за реконструкција. Влијанието врз квалитетот на воздухот може да се оцени како краткорочно, локално, индиректно, реверзибилно, со мал интензитет на влијанието врз животната средина.

Оперативна фаза

Не се очекуваат влијанија на воздухот за време на функционирањето на предвидените активности на под-проект.

5.1.2. Влијанија на вода

Фаза на реконструкција

За време на фазата на реконструкција, според активности на под-проектот, може да се очекуваат само влијанија на санитарна вода од работниците кои ќе ги извршуваат предвидените активности. Количината на санитарна вода ќе биде многу мала и како резултат на потребите за хигиена на работниците (миење раце и сл.). Можните влијанија можат да се оценат како краткорочни, локални, индиректни, реверзибилни, со мал интензитет на влијанието врз животната средина.

Оперативна фаза

Не се очекуваат влијанија на вода за време на функционирањето на предвидените активности на под-проект.

5.2. Генерирање и управување со отпад

Правилното управување со создадениот отпад, според општо прифатените меѓународни норми и националното законодавство, ќе го намали негативното влијание на отпадот врз животната средина.

Општатата состојба на управување со отпадот може да се оцени како делумно задоволителна, бидејќи не ги исполнува критериумите утврдени во европските директиви за управување со отпад, особено во однос на собирањето на отпадот, отсуството на интегриран систем за управување со отпад и состојба на општински депонии и појава на голем број нелегални депонии.

За чистење, собирање, транспорт и отстранување на отпадот во општина Струмица е одговорно Јавното претпријатие за комунални дејности (ЈПКД) „Комуналец“-Струмица. Целта на овој сектор е да ги задоволи потребите на граѓаните и работниците во однос на комуналната хигиена. Овие вклучуваат: собирање, транспорт и депонирање на отпад од индивидуални станбени области, употреба од правни лица, занаетчиски и трговски продавници, негово отстранување и сместување, како и чистење на места со јавен промет (улицы, плоштади и сл.).

Најголем дел од фракциите на отпад од Општина Струмица се фрлени на санитарната депонија Шапкар што се наоѓа во селото Доброшинци. Депонијата е на оддалеченост од 10,5 км воздушна оддалеченост од локацијата на под-проектот. Локацијата на депонијата Шапкар ја одобрува Општина Струмица со Одлука од 31.05.1983 година. Оваа одлука е прикажана во Анекс 3 на овој документ.

Дополнително, локацијата на оваа депонија се предлага да биде регионална депонија за Југоисточниот регион во Република Македонија.

Слика 18 Сателитски приказ на локацијата на депонијата Шапкар и локацијата на под-проект.

Фаза на реконструкција

За време на активностите на под-проектот „Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви кули во туристичка дестинација Струмица“, комунален отпад од работниците, градежен отпад, отпад од ископ (земјан материјал) и појава на биоразградлив отпад ќе бидат генерирани во фаза на реконструкција.

Производителите на отпад се должни да избегнуваат создавање отпад и да ги намалат

штетните ефекти на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

За правилно управување со отпадот, отпадот произведен од работниците и инертниот отпад што нема да се користи повторно, мора да се отстранат на легална депонија. Изведувачот на работите за реконструкција ќе треба да склучи договор со лиценцирано комунално претпријатие што би собирало и транспортира создаден отпад. Во оваа фаза не се очекува производство на опасен отпад, но доколку има, потребно е да се собере и транспортира од компанија овластена / специјализирана за управување со конкретниот вид опасен отпад.

Видови на отпад создадени за време на реконструктивни активности за реконструкцијата на делот, како и начинот на неговото третирање се дадени во следната табела:

Табела 1 Видови на отпад и количини

Фаза	бр	Видови на отпад	Број од списокот на видови отпад (Службен весник бр. 100/2005)	Количина на отпад годишно се изразува во тони или галон	Начин на третман на отпадот (преработка, складирање, пренесување, отстранување и слично)	Име на правното лице кое работи со отпад и локација каде се отстранува отпадот (депонија)
Фаза на реконструкција	1	Мешан комунален отпад	20 03 01	Не може да се утврди	Привремено складирање во контејнери лоцирани на местото за реконструкција	Лиценцирана компанија за ракување со овој вид на отпад
	2	Органски отпад (растенија, корења итн.)	20 02	Точна количина не може да се утврди	Привремено складирање во контејнери лоцирани на местото за реконструкција	Лиценцирана компанија за ракување со овој вид на отпад
	3	Градежен отпад	17 03 02	Точна количина не може да се утврди	Привремено складирање во контејнери лоцирани на местото за реконструкција	Лиценцирана компанија за ракување со овој вид на отпад
	4	Земјени материјали	17 05 06	Точна количина не може да се утврди	Складирање на соодветна локација до повторна употреба (доколку е можно) или отстранување на легална депонија за градежен отпад	Лиценцирана компанија за ракување со овој вид на отпад
Оперативна фаза	5	Мешан комунален отпад (од икник областите)	20 03 01	Точна количина не може да се утврди	Привремено отстранување во контејнери и транспорт и депонирање на легални депонии	Лиценцирана компанија за ракување со овој вид на отпад

Оперативна фаза

За време на функционирањето на предвидената проектна содржина, се очекува да се генерира комунален отпад од посетителите кои го користеле. Во оваа фаза, општината ќе го задолжи ЈПКД Комуналец редовно и соодветно да го собира генерираниот комунален отпад и да го транспортира до општинската депонија „Шапка“, с. Доброшинци.

5.3. Емисии во почва

Влијанијата врз почвата за време на реализацијата на проектните активности ќе бидат незначителни, заради малата скала на планираните активности.

Фаза на реконструкција

Во оваа фаза, може да се случи следното влијание:

- Несоодветно управување со создадениот отпад на локацијата.
- Ерозија на почвата и лизгање на земјиштето

Операција фаза

Во текот на оперативната фаза не се очекуваат влијанија врз почвата.

5.4. Бучава и вибрации

Фаза на реконструкција

За време на реализацијата на предвидените проектни активности, ќе има зголемено ниво на бучава како резултат на предвидени активности на под-проектот.

Растојанието од населените места, геолошките карактеристики и конфигурацијата на теренот е од суштинско значење за влијанието на бучавата врз животната средина.

Метеоролошките услови имаат големо влијание врз интензитетот на бучавата. Насокат а и брзината на ветерот влијаат на воздушните удари, додека дистрибуцијата на звукот е под влијание на брзината и температурата на ветерот, а зависи и од висината и конфигурацијата на теренот. Ветрот прави да се зголеми интензитетот на звукот, односно зголемувањето на интензитетот на звукот е скоро секогаш во правец на ветерот. Влијанието на ветерот врз интензитетот на бучавата е секогаш поголемо во зима.

Граничните вредности за основните индикатори за бучава во животната средина се дефинирани во Регулативата за гранични вредности на нивото на бучава („Службен весник“ бр.147 / 08). Според степенот на заштита од гранични вредности на бучава за основните индикатори на бучава во животната средина предизвикани од разни извори не треба да бидат повисоки од:

Табела 2 Ниво на бучава во области

Полето се разликува според нивото на заштита од бучава	Ниво на бучава изразено во dB (A)		
	Ld	Lv	Ln
Област од прв степен	50	50	40
Област од втор степен	55	55	45
Област од трет степен	60	60	55
Област од четврт степен	70	70	60

Легенда : -Ld - ден (период од 07:00 до 19:00)-Lv – вечер (период од 19:00 до 23:00) - Ln - ноќ (време 23:00 до 07:00)

Областите под нивото на заштита на бучавата се наведени во Правилата за локацијата на мерните станици и мерните станици („Службен весник на РМ“ бр. 120/08).

- Област со I степен на заштита од бучава;
- Област со II степен на заштита од бучава;
- Областа со III степен на заштита од бучава;
- Површина со IV степен на заштита од бучава

Според Правилникот за локациите на станиците за набудување и мерните места („Службен весник на РМ“ бр. 120/08), локацијата на проектот ќе биде во Област со I степен на заштита од бучава, простор наменет за туризам и рекреација, области во близина на медицински опрема и болници и област на национални паркови и природни резервати.

Оперативна фаза

Во текот на оперативната фаза само бучава што ќе се појави на локациите на под-проектот ќе биде бучава од посетителите на археолошкиот локалитет и на патеките и велосипедските патеки.

5.5. Биодиверзитет (флора и фауна)

Со реализацијата на проектот, влијанието на активностите предвидени со проектот на околната флора и фауна ќе се случи во фаза на реконструкција и операција. Не постојат ретки и загрозени видови флора и фауна, како и заштитени подрачја на природата на или во близина на локациите каде што се планирани проектни активности (траса на постојниот локален пат, како и двете патеки за пешачење). Локацијата не е во близина на заштитените подрачја, така што нема критични или природни живеалишта кои може да бидат загрозени.

Фаза на реконструкција

Во оваа фаза, влијанијата врз околниот биодиверзитет можат да се појават како резултат на предвидените активности за реставрација на бедемите и кулите и од чистење на патеките и патеките за велосипеди. Влијанијата ќе се манифестираат преку отстранување на вегетацијата со ниска трева и грмушки.

Оперативна фаза

Не се очекуваат влијанија врз биолошката разновидност во текот на оперативната фаза.

5.6. Влијанија на светлината

Во оперативната фаза на под-проектот, со инсталирање и функционирање на осветлувањето на Цареви кули, ќе се појави влијание на светлината.

Поради околината на градот Струмица, позицијата на археолошкиот локалитет во однос на градот и поради количината на светлина од градот Струмица, влијанието од загадување на светлината ќе биде локално и со мал интензитет.

5.7. Социјални влијанија

Проектните активности не вклучуваат експропријација на земјиште и затоа нема социјални влијанија како резултат на експропријација на земјиште и проблеми поврзани со миграција. За време на спроведувањето на предвидените активности, може да се појават одредени влијанија врз локалното население како резултат на ограничената / делумна функција на патеките и велосипедските патеки, бучавата, емитувањето прашина и слично, но овие влијанија ќе бидат краткорочни и ограничен и на просторот околу локацијата предвидена со проектните активности.

5.8. Влијанија врз здравјето и безбедноста на луѓето при посетата и локалното население

Реконструкција и оперативна фаза

Со оглед на фактот дека локацијата на активностите на под-проектот е во близина на градот Струмица и поради фактот што патеките и велосипедските патеки се користат за рекреативна употреба, постои потенцијален ризик за безбедноста на локалното население кое ќе ги користи патеките за време на фазата на реконструкција.

За време на фазата на реконструкција, најмногу изложени на можни безбедносни ризици ќе бидат ангажираните работници. Највисок ризик ќе биде работењето на високо при реставрацијата на кулите и бедемите на тврдината.

Други можни неповолни влијанија врз здравјето и безбедноста врз работниците, локалното население и посетителите се:

- Неусогласеност со националната процедура за заштита и безбедност при работа;
- Неусогласеност со регулативата за безбедност на локалната заедница;
- Зголемено ниво на прашина;

Овие влијанија се локални и ограничени на периодот предвиден за реализација. Постои можност за неповолни влијанија врз безбедноста и здравјето врз работниците, како резултат на неусогласеност со националните процедури за заштита и безбедност при работа. Овие влијанија се локални, ограничени на локацијата каде ќе се врши реконструкција и изградба и се ограничени на периодот на градежни активности, без можност да бидат долгорочни и со повторлива појава.

Во текот на оперативната фаза, најголем ризик за посетителите ќе биде при посета на највисоките делови на археолошкиот локалитет „Кули на Царот“, особено овие делови ако не се прилагодени и обезбедени.

5.9. Влијанија врз културното наследство

Евентуалните влијанија врз културното наследство што можат да се појават при реализацијата на под-проектните активности се анализирани и опишани во „Планот за управување со културното наследство за проектот „Економска валоризација на културната и алтернативната туристичка понуда на „Цареви кули“ во туристичка дестинација Струмица.

6. Мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанијата врз животната средина и културното наследство

Мерките за ублажување се опишани во овој дел, а детално задолжителните мерки за ублажување се дадени во табелата во поглавјето на Планот за ублажување и мониторинг.

Изведувачот мора да се согласи со сите барања со цел да се отстрани потенцијалот за повреди на работниците, локалното население и туристите. Сите активности за реконструкција мора да ги спроведуваат обучени работници.

Страните одговорни за спроведување на планот за ублажување и следење на животната средина се:

1. Изведувач (компанија избрана на тендерот)
2. Инженер за надзор
3. Апликант (Корисник) / Општина Струмица

6.1. Воздух

За време на реконструкциски работи, треба да се спроведат превентивни мерки со цел да се минимизираат негативните влијанија врз воздухот:

- прскање со вода за да се намали количеството издувна прашина;
- избегнување на работна механизација во т.н. "неактивност" (за транспортна механизација);
- утврдување на периодот за работа на машините;
- жителите / чувствителните рецепиенти ќе бидат информирани за градежните активности и работното време;
- Имплементација на редовно периодично и превентивно одржување на опрема и градежн механизација со цел намалување на влијанијата.

6.2. Вода

За време на реконструкцијата, треба да се применуваат превентивни мерки за да се минимизираат негативните влијанија врз површинските и подземните води:

- Спроведување на редовно одржување на опремата и возилата како и периодични поправки според процедурите со цел да се намали истекување, влијанија и дисперзија.
- За транспорт да се користат постојните пристапни патишта;
- Внимателен избор на локацијата за складирање на градежен материјал, магацини / временско отстранување на градежниот отпад (во координација со одговорниот општински персонал);
- Ниту еден отпад од кој било вид нема да се исфрли во околината, вклучително и водни тела;
- Речни текови, доколку ги има, ќе бидат изолирани од работите;
- Ќе има управување со површински истекувања за да се спречи загадување на водата;
- Нема да има испуштање на контаминирана вода во животната средина без претходен третман;
- Мерките за ерозија на почвата ќе се применуваат секогаш кога е потребно.
- Мобилните тоалети треба да бидат поставени на соодветни локации.

6.3. Отпад

За време на реконструкција, следните превентивни мерки треба да се спроведат со цел да се минимизира негативното влијание врз отпадот:

- Класификација на отпадот според националниот Список на отпад (Службен весник бр.100 / 05);

- Одредување на карактеристиките на отпадот;

- Складирање на места определени за таа цел;

- Ако отпадот има една или повеќе опасни карактеристики, изворот и/или сопственикот е должен да ја класифицира категоријата на опасен отпад и да се справи како со опасен отпад. Нема да има мешање на типови на отпад;

- Воспоставување контакт со овластени собирачи, транспортери на различни фракции на отпад и овозможување на негово безбедно финално отстранување;

- Активностите за реконструкција ќе завршат само откако ќе се отстранат сите отпадни материи (не смее да се остави отпад на градилиштето) / ќе бидат собрани од овластена компанија;

- Забрането е согорување на отпад на локацијата каде ќе се врши реконструкција.

Отпадот што ќе се создаде за време на престојот и работата на вработените од Изведувачот, применувајќи ги најдобрите практики за управување, треба да се собере, транспортира и депонира во депонија што ги исполнува основните стандарди во согласност со законските акти.

За време на функционирањето на под-проектните активности, субјектот кој ќе управува со патеките и археолошкиот локалитет, мора да подготви и спроведе соодветен план за управување со отпад.

6.4. Почва

Областа на локацијата каде ќе се врши реконструкција ќе биде ограничена на постоечкиот пат со банкени и дренажни објекти.

- Спроведување на сите неопходни геотехнички истражувања и тестирања и добивање на сите релевантни и дозволи и мислења;

- Применување на мерки за стабилност и мерки за спречување на лизгање на земјиштето;

- Внимателно планирање на реконструктивните работи со цел да се намалат негативните ефекти и да се обезбеди превенција од загадување на почвата;

- Намалување на големината на локацијата заради минимизирање на земјиштето врз кое би имало негативно влијание;

- Сите опасни материи како горива, лубриканти, лепила, како и отпад од пакување и опасен отпад (доколку има) мора да бидат поставени во одвоени соодветни контејнери (погодни за прифаќање и задржување од било каков вид на истекување) сместени на градилиштето, заштитени од екстремни временски услови (дожд, снег, ветер);

- Заштита на градежни материјали и стопирање на градежни активности во услови на поројни дождови;

- Областа на локацијата каде ќе се врши реконструкција ќе биде ограничена;

- Во случај на појава на загадена почва од евентуално ослободување на масла од градежната механизација, загадената почва треба да се отстрани и третира како опасен отпад, а за понатамошно постапување со опасен отпад, Изведувачот треба да постапи согласно со член 57 од Закон за управување со отпад („Службен весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 82/09, 124/10, 09/11, 47/11, 51 / 11, 163/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 39/16 и 63/16);

- Превенцијата на ерозијата на почвата ќе се примени на ранливите локации.

6.5. Бучава

За време на работите за реконструкција, треба да се спроведат превентивни мерки со цел да се минимизира негативното влијание врз бучавата:

- Активностите за реконструкција можат да се одвиваат само во текот на денот (07-19 ч.);
- Активностите за реконструкција треба да бидат планирани соодветно за да се намали времето на употреба на опремата што создава најинтензивна бучава;
- Употреба на најдобри градежни практики со посебен акцент на нивоата на бучава.

6.6. Биодиверзитет (флора и фауна)

За ублажување на идентификуваните влијанија се препорачува подрачјето што треба да се исчисти од ниска трева и вегетација и грмушки да биде што е можно помало. Само потребната површина треба да се исчисти.

Забрането е собирање на огревно дрво од и околу работниот простор; исто така забрането е палење на оган/ пожар во рамките на локацијата на под-проектот. Забрането е вознемирување на животните и собирање на растенија во таа област.

6.7. Светлина

За ублажување на загадувањето на светлината од гром на бедемите и кулите, треба да се инсталира соодветна опрема за гром (рефлектори), со соодветен агол кон археолошкото место.

6.8. Социјални аспекти

За ублажување на можните социјални влијанија, Општина Струмица треба да подготви и спроведе соодветен механизам за поплаки од локалното население и посетителите.

6.9. Здравје и безбедност при работа на посетителите и локалното население.

За време на фазата на реконструкција, за ублажување на можните влијанија врз здравјето и безбедноста на локалното население што ќе ги користи пешачките и велосипедските патеки, треба да се спроведат следниве мерки:

- Соодветни ленти за предупредување и информативни знаци околу локацијата треба да бидат обезбедени и одржувани за време на работите за реконструкција;
- Ограничување на движењето на велосипедистите и пешаците помеѓу градилиштето и опфатените области.
- Информираност на локалното население за проектните активности преку локалните медиуми.

За ублажување на можните влијанија врз здравјето и безбедноста на работниците за време на фазата на реконструкција, треба да се спроведат следниве мерки:

- Усогласеност со важечкото законодавство кое се однесува на здравјето и безбедноста при работа;
- Редовна употреба на лична заштитна опрема;
- Достапност до кутија за прва помош за здравствена заштита и повреди;
- Соодветно обележување на локациите на под-проектот опфатени со проектните активности;
- За време на работите за реконструкција, треба да се обезбедат и одржуваат соодветните ленти за предупредување и информативни знаци околу локацијата.

- Соодветни заштитни мерки за работа на височини (безбедносни елементи и ремени за работа на висини)

- Редовни проверки на скела во случај на нивна употреба;
- Редовна проверка на опремата и алатките што ќе се користат;
- Сите работници мора да бидат свесни за опасностите од пожар и противпожарните мерки, и мора да бидат обучени да се справат со противпожарни апарати, хидранти и други уреди што се користат за гаснење на пожарите.

- Инсталација и одржување на мобилни тоалети на локацијата;

Во текот на оперативната фаза, за ублажување на можните влијанија врз здравјето и безбедноста на посетителите на археолошкиот локалитет, треба да се спроведат следниве мерки:

- Инсталација на заштитна ограда, на локациите каде постои опасност од паѓање од високо;

- Поставување информативни знаци за можни ризици по целото археолошко наоѓалиште;

- Инсталирање и одржување на подвижни тоалети на археолошкиот локалитет;

- Инсталација на заштитна ограда, по патеките за пешачење, на места каде има ризик да се падне од високо;

- Подготвување на елаборат за заштита од пожари, според националната регулатива, заедно со шема за евакуација;

- Постојано обезбедување комплекти за прва помош на археолошкиот локалитет;

6.10. Културното наследство

Мерките за ублажување на можните влијанија врз културното наследство што можат да се појават при реализацијата на под-проектните активности се анализирани и опишани во Планот за управување со културното наследство за проектот „Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на цареви кули во туристичката дестинација Струмица“.

7. Следење на примената на мерките за избегнување, ублажување и намалување на влијанијата врз животната средина и културното наследство

Планот за управување со животната средина и социјален менаџмент (ПУЖССА) е документ што ги дефинира мерките, процедурите и одговорностите на инволвираните страни во спроведувањето на проектот. ЕСМП се состои од збир на мерки за намалување, мониторинг и институционални мерки што треба да се преземат за време на спроведувањето, како и операции за елиминирање на негативните влијанија врз животната средина и социјалното, нивно обештетување или намалување на прифатливо ниво.

Главните активности за ублажување / ублажување се опишани во Табела 4.

Планот за намалување на влијанието врз животната средина за време на реконструкцијата и во оперативната фаза ги означува мерките за намалување, трошоците и одговорностите во мерките за нивно спроведување. Планот наоѓа подобри начини за преземање активности за намалување или елиминација на негативните влијанија.

Известувањето за имплементација на ЕСМП ќе биде квартално. За да се обезбеди одреден степен на влијание врз животната средина на Изведувачот, ќе се воведат соодветна клаузула во договорите за работи, наведувајќи казни во случај на непочитување на договорните одредби за животната средина, на пр. во форма на задржување на одреден дел од плаќањата додека не се применат корективните мерки и под-проектот во согласност, неговата големина во зависност од сериозноста на прекршувањето на договорот. За

екстремни случаи, склучувањето на договорот е договорно поврзано.

Спроведувањето на мерките дефинирани со ЕСМП ќе се следи од страна на супервизор / инженер за супервизија, овластен и / или државен инспектор за животна средина и комуналии, како и експерт за животна средина на ЈПП.

Прифатлив извештај за мониторинг од изведувачот или супервизорот на локацијата ќе биде услов за целосно плаќање на договорно договорената плата, исто како и техничките критериуми за квалитет или испитувањата за квалитетот.

Спроведувањето на мерките ќе се следи пред започнување со работа, за време на реконструкцијата и по нејзиното завршување.

Корисникот (Општина Струмица) е должен редовно да доставува квартални извештаи за спроведување и следење на мерките за ублажување на животната средина (на пр., Во форма на табеларен преглед (план за ублажување на табели и план за набудување) со дополнителна колона која дава статус на мерките , набудувања и коментари и Следење на мерката (спроведена / не спроведена, резултати, забелешки, коментари, загрижености, кога, итн.)

8. План за ублажување на животна средина и социјални аспекти – Општина Струмица

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
Фаза пред конструкција/фаза на дизајнирање					
Изготвување на техничка документација	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	- Проектната докуменација подготвена во согласност со релевантна регулатива за Културно наследство, Национална Установа Завод и Музеј Струмица - Доставување на проектна документација и стenuвање со мислење и одобрение од релевантни институции како што се Национална Установа Завод и Музеј Струмица, Министерство за Култура пред отпочнување на градежни работи	Општина Струмица, Национална Установа Министерство за Култура	Пред почеток на јавна набавка	
Изготвување на конзерваторски услови	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	Доставување на проектна документација на Национална Установа Завод и Музеј Струмица и другите одговорни институции според легислативата (пр. Министерство за Култура)	Општина Струмица	Пред почеток на јавна набавка	
Стекнување со одобрение	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	Конзерваторски услови вклучени во јавна набавка	Општина Струмица, ПЛРК	Пред почеток на јавна набавка	

Стекнување со дозвола	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	Конзерваторски услови вклучени во јавна набавка	Општина Струмица ПЛРК	Пред почеток на јавна набавка	
Фаза на градежни активности					
Поради сличност на работите, сличност на употребата на материјалите и местоположбата на изведување на градежните работи ,анализите се однесуваат за сите активности за градежните работи , 5.1.1, 5.1.2 , 5.1.3, 5.1.4 , 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.2.4, 5.2.5 и 5.2.6 - Доуредување ,санација и обнова на туристичка трим патека од месноста Ловен Дом преку месноста Св Илија и до Чам Чифлик со должина од 2,33 км (5.1.1) , -Уредување на постоечка пешачка патека од Ловен Дом до Цареви кули со должина од 1.09 км скалесто со камен и	Возможни негативни влијанија врз здравјето на работниците, посетителите и туристите, поради - Локација на објектите - Отстапувања од мерките за заштита и безбедност при работа - Отстапувања од мерките за заштита и безбедност на околината - Отстапувања од мерките за заштита на здравјето - Постапување со отпад - Зголемување на ниво на бучава - Зголемување на ниво на загадување на воздухот со прашина	- Адекватни ленти за предупредување и л=500 м, информатични табли околу објектите и патеките во текот на градежните работи 50 броја - За работници –да се применат законските предвидени мерки за безбедност и здравје, како: а) употреба на лична заштитна опрема и облека, б) да се одржи добро ниво на хигиена; в) Набавка и поседување на прибор за здравствена заштита – прва помош на локација на изведба; - Да се ограничи сообраќајот меѓу гра-дежното место и зафатените места на објектот - Да се ограничи патеката за испорака на новите материјали и однесување на старите надвор од локацијата - Опремата и машинеријата треба да се управува од искусен и обучен персонал за да намалуваат ризиците од повреда - Сите работници треба да бидат запознаени со опасноста од пожарот и со мерките за заштита од пожар и треба да бидат обучени за гаснење пожар, управување со хидранти и друга опрема против пожар	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонал (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	Вклучени во буџет за изведба

со канделабри, (5.1.2), - Изградба и уредување на стаза за планински велосипедизам (моунтајн бајк патека) со должина од 1.09 км, (5.1.3) - Уредување на семејно катче – игралиште од природни материјали за семејни активности во при-рода како и поставување на инфо табли и патокази. (5.1.4) - Поставување на патокази (5.1.5) - Реконструкција ревитализација и конзервација на заштитната северна кула и бедеми и нивно осветлување,(5.2.1) - Реконструкција ревитализација и конзервација на Влезен портал, (5.2.2) - Изградба на скали со рампа од Јужна страна		• Работниците треба да бидат обучени за соодветната работа • Опремата и противпожарните апарати треба да бидат функционални во случај на нивна потреба. Опрема за прва помош треба да биде достапна за персоналот • Процедурите за случај на нужда да бидат достапни • Распоредот за чистење на локацијата треба да се зголеми поради дополнителниот отпад од работните активности. • Повеќето од отпадот (не во количина) ќе се класифицира според Поглавјето за отпад 17 “Изградба и рушење“ со кодот за отпад 17 01 – Отпад од бетон, , 17 09 04 – Мешан отпад од градежно место раково-дење според Националниот Закон за инертен отпад (одвојување на самото место, собирање и привремено складирање, транспортирање до крајна дестинација – легална депонија) • Боја, дрвени профили(даски, греди..), штрафови и друг градежен материјал може да се создаде во текот на проектот и и со истиот треба да се раководи истиот според национална легистратура за постапување со			

(5.2.3) - Осветлување на тврдината Цареви Кули, (5.2.4 - Уредување на простор за одржување на културни манифестации (Мала амфитеатарска сцена за при-редби) (5.2.5), -Реконструкција и конзер-вација на незавршениот дел од тврдината со сидови (5.2.6)		опасен отпад (собирање на опасни материјали во засебни садови за таа намена, да се етикетира како опасен отпад и да се предаде на овластена компанија); • Изведувачот според склучениот договор ќе го собира и предаде и/или транспортира отпадот • Предвидените активности за реконструк-ција по можност да се спроведат надвор од работното време или да се избегне времето кога има голема фреквенција на туристи и клиенти • Материјалот треба да биде покриен во текот на транспортирањето за да се избегне расфрлување на отпадот и емисии на прашина • Користење на соодветна опрема за намалување на ниво на бучава • Опасниот отпад треба посебно да се собира, транспорти и процесира од сите видови отпад и од лиценцирана компанија • Градежното место, транспортната рута треба да се обележи со воден спреј • Градежниот материјал да се чува во соодветно место и покриен со цел намалување на прашина • Транспортните возила да се покријат за да не создаваат прашина			

		• Ограничување на брзина на возилата за транспорт во градежното место • Улиците редовно да се чистат • Поставување на залихите градежните материјали да бидат надвор од одводни системи и места осетливи на ерозија • Сите транспортни возила да употребат горива од службени извори (лиценцирани бензиски пумпи • Употреба на соодветна опрема за намалување на бучава • Бидејќи градилиштето е надвор од урбано подрачје, нивото на бучавата не треба да надмине 70dB во текот на денот и 45 dB во текот на ноќта; • Забрането е градежни активности во текот на вечерните часови, градежните активности во локација треба да се ограничат од 7.00h до 19.00h, • Во согласност со Таблите за информација отпадот ќе биде спроведен во согласност со безбедноста на материјалот			

План за управување со животна средина за потпроектот “Економска валоризација на културната и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичката дестинација Струмца”

Сите активности	Безбедноста на пешаците	- Оградување и поставување на знаци за изведба на градежни работи, видливи за сите пешаци - Забранет пристап за неслужбени лица во градежното место - Покривање и одбележување на дупките и каналите во градежно место за електрични инсталации	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
Сите активности	Управување со земја и вода	- Спречување на излевање на опасен материјал од садови (задолжителен секундарен систем за садови), опрема за изведба и транспортни возила (редовно одржување и контролирање е задолжително), Опремата и возилата може да се паркираат само во површини на асфалт или бетон со површина - Во случај на излевање, контаминираната земја или вода треба да се собира и третира како опасен отпад. - Инсталација на соодветна санитарна опрема за работници е задолжителна Водата употребена за градежни работи и за други цели (санитарија) треба да се вади од цистерни за водоснабдување.	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	

Сите активности	Спречување на повреди	- Управувањето со опрема и машинерија и движењето да се обележи јасно - Сите незгоди да се регистрираат - Процедурите во случај на незгоди ќе се спроведуваат во градежното место	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонал (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
1. 3.1.3 и 5.1.5 Поставување на натпис на објектите	Ризици по безбедноста (остатоци од натписи на објектите)	- Информативна табла со натпис на објектот треба да се постави на влезот на објектот - Во случај на остатоци од натписот, треба да се исчисти и стави во посебен сад	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонал (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
2. Градежни работи ,5.1.1, 5.1.2 , 5.1.3, 5.1.4 , 5.2.1, 5.2.2, 5.2.3, 5.2.4, 5.2.5 и 5.2.6	- Локација на градежното место - Возможно повреди на луѓето и корисници на објектот од градежните активности	- Информативна табла со ознака “Градежни работи-забранет пристап“ во градежно место - Калдрмата да се реконструира по можност во неработните денови или во времето на намалена фреквенција на луѓе;	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонал (Комунален Инспектор		
Оперативна фаза - Не се очекуваат опасности врз животната средина - Се очекува позитивно влијание на социјалните аспекти - Поставување на дрвени натписи над објектите - Се очекува подобрување на надворешниот изглед на тврдината Цареви кули - Визуелниот ефект ќе биде автентичен					

8.1 План за следење – Општина Струмица

Фаза на изградба					
Кој Параметар треба да се следи?	Каде Треба да се следи тој параметар?	Како Треба да се следи тој параметар (што треба да се мери и како)?	Кога Треба да се следи тој параметар (време и зачестеност)?	Од кого Треба тој параметар да се следи – (Одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на следењето
Сите потребни дозволи, мислења и одлуки да се набават пред почеток на градежни работи. Релевантни инспектори и одговорни институции да се информираат пред почеток на градежни работи	Градежно место	Визуелна проверка на документацијата	На почетокот на градежните работи (првиот ден)	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот
Спроведување на регулативи и мерки за безбедност и заштита при работа	Околу градежното место	Визуелна проверка Градежното место е обележано и обезбедено Информативна табла е поставена во градежно место Знак за намалување на брзина е поставено	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот
Мерките за заштита на здравјето и безбедноста на при работа (OH&S) кои се однесуваат на градежните работници на локацијата	На локацијата	Визуелна проверка Опасните супстанции се чувани во визуелна Проверка	Секој работен ден во текот на проектните	Контрактор – Понудувач	Предвидено во буџетот

		Градежното место е обележано и обезбедено Информативна табла е поставена во градежно место Знак за намалување на брзина е поставено се поставени најмалку 15 м одалечени од градежното место	активности	/Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	
Управување со отпад Почетно селектирање и класификација на создаден отпад (комунален отпад, инертен отпад - градежен шут , опасен отпад) во градежно место	Во градежно место	Проверка на документацијата – идентификација на типот на отпад според Листа на отпади на РМ Забрането фрлање на отпадот во околина Повременото складирање на опасниот отпад или токсичните субстанции е во безбедни садови со етикети со детална содржина, карактеристики информација за управување	Редовно во почетокот и најмалку еднаш месечно во текот на градежите работи	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински инспекторат (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот
Заштита на воздухот. Градежното место, транспортни рути и материјали треба да се прскаат во сушни денови и со ветер. Градежниот материјал треба да се чува во соодветни и покриени места за да се намали прашина Да се покрива со заштитна церада за време на транспорт Ограничување на брзина за возилата во градежното место Горниот слој на почвата и залихите посебно да се чуваат. Да се заштитат со посебни огради во случај на појава на ветер.	Во градежното место и околу градежното место	Визуелно следење и проверка на транспортот , локацијата за складирање, прскање на пристапните патишта.	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот

Да се осигурува дека сите транспортни возила се опремени со соодветна опрема за контрола на емисија на гасови, редовно да се оддржани и атестирани Да се осигурува дека сите транспортни возила користата гориво од службени извори (лиценцирани бензиски пумби					
Годишен извештај за транспортирање и складирање на отпад	На градежното место Администрација на локална власт	Преглед на Документација/Идентификација на Списокот за отпад	После исполнување на задачата за собирање, транспорт, привремено складирање и крајно складирање на разни видови на отпад	Општина Струмица, Единица за спроведување на проектот ЛРЦП	Предвидено во буџетот
Заштита на почва и вода	Во градежното место и околу градежното место	Визуелно следење и проверка на транспортот, локацијата за складирање, прскање на пристапните патишта.	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот

Безбедноста на пешаците	Во градежното место и околу градежното место	Градежното место е обележано и обезбедено Информативна табла е поставена во градежно место Знак за намалување на брзина е поставено се поставени најмалку 15 м одалечени од градежното место	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот
Заштита од Бучава Поради што е надвор од урбано подрачје нивото на бучавата не треба да надмине 70 dB во текот на денот и 45 dB во текот на ноќта; Забрането е градежни активности во текот на вечерните часови, градежните активности во локација треба да се ограничат од 7.00h до 19.00h, Механичната опрема треба ефикасно да се одджува	Во градежното место и околу градежното место	Визуелно следење и проверка на транспортот	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот

АНЕКСИ

ТЕХНИЧКИ ЦРТЕЖИ

ANNEX 1 Conservation approval for Annex 2 of the approved project for conservation, restoration and partial reconstruction of the ramparts at the "Tsar's Towers" archeological site in Strumica

Република Северна Македонија
Министерство за култура
УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

ДО
ОПШТИНА СТРУМИЦА
ул. „Сандо Масев“ бр.1
2400 Струмица

УПБр. 08-892
15.11.2019 година
Скопје

Предмет: Доставување Конзерваторско одобрение

Во прилог на ова писмо ви го доставуваме Конзерваторско одобрение за Анекс 2 на Основен проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица и еден (1) заверен проекти.

Со почит,

Директор,
Ацо Костов

Прилог: Конзерваторско одобрение и еден (1) заверени проекти

5 Управа за заштита на културното наследство

Ул. „Павел Шатев“ бр. 3, Скопје; П.Факс 220
contact@uzkn.gov.mk

+389 2 5517 700
www.uzkn.gov.mk

Република Северна Македонија

Министерство за култура

УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

УПБр. 08-892
15.11.2019 година
Скопје

УПРАВАТА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО, орган во состав на Министерството за култура со својство на правно лице, врз основа на член 87 од Законот за заштита на културното наследство („Службен весник на Република Македонија" бр.20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 39/16 и 11/18), по барање на Општина Струмица (бр. 23-136/17 од 13.11.2019 год.) издава,

КОНЗЕРВАТОРСКО ОДОБРЕНИЕ

за Анекс 2 на одобрениот проект за конзервација,
реставрација и делумна реконструкција на бедемите
во археолошкиот локалитет Цареви Кули во
Струмица

1. На Општина Струмица, се издава конзерваторско одобрение за реализација на Анекс 2 за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица, изработен од страна на „Универзал градба“ – Струмица (тех.бр. 02/178 од 10.2019 год.), а во согласност со одобрениот Основен проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица, изработен од НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј –Струмица (12-217/1 од 07.04.2018 год.);

2. Работите од ст.1 од диспозитивот на ова одобрение да се завршат не подолго од десет (10) години во рамките на обезбедените средства, во соработка со НУ Завод и Музеј – Струмица;

3. Ова Конзерваторско одобрение престанува да важи доколку инвеститорот не почне со изградба во рок од две (2) години од денот кога одобрението согласно со прописите за градење станало правосилно.

Република Северна Македонија

Министерство за култура

УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

4. Работите да се изведуваат под конзерваторски надзор на овластен архитект конзерватор назначен од НУ Завод и Музеј- Струмица;

5. Работите да се изведуваат под археолошки надзор на овластен археолог назначен од НУ Завод и Музеј- Струмица;

6. Се укажува дека согласно член 87, став 10 од Законот за заштита на културното наследство за работите од точка 1 од диспозитивот на ова одобрение, потребно е да се обезбеди и одобрение согласно со прописите за градење;

7. За точниот термин на отпочнување на работите задолжително е да се известат Управата за заштита на културното наследство и НУ Завод и Музеј – Струмица;

8. Конзерваторско одобрение донесено од страна на Управата за заштита на културното наследство (УП бр. 08-917 од 08.11.2017 год) е вон сила.

Образложение

До Управата за заштита на културното наследство Општина Струмица, поднесе барање за добивање конзерваторско одобрение за Анекс 2 на одобрениот проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица.

Кон барањето подносителите приложија докази дека се исполнети потребните услови за добивање конзерваторско одобрение, предвидени во член 87 од Законот за заштита на културното наследство, и тоа:

1. Анекс 2 на Основен проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица, изработен од страна на „Универзал градба“ – Струмица (тех.бр. 02/178 од 10.2019 год.), а во согласност со одобрениот Основен проект за конзервација, реставрација и делумна

Република Северна Македонија

Министерство за култура

УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица, изработен од НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј –Струмица (12-217/1 од 07.04.2018 год.);

2. Позитивен Извештај (бр. 09-179/21 од 13.11.2019 год.) од извршена стручна контрола на конзерваторски проект од комисија назначена од НУ Завод и Музеј – Струмица со Решение бр.09-179/20 од 12.11.2019 год.

3. Елаборат за геомеханички истражувања и испитувања на дел од теренот кај тврдината цареви кули – Струмица од страна на Градежен Факултет Скопје (бр. 12-10/490-2 од 30.09.2019 год.);

4. Мислење од ИЗИИС за проектираниот степен на механичка отпорност, стабилност и сеизмичка заштита на градбата (бр. 0807-2086/3 од 07.11.2019 год.);

5. Завршен ревидентски Извештај за Анекс 2 на Основен проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица од страна на „Инком Инженеринг“, ДООЕЛ, Скопје (23/19 од 10.2019 год.);

6. Извештај од извршен конзерваторски надзор на изведување на работи на непосредна заштита, конзервација, реставрација и делумна реконструкција на тврдината „Цареви кули“ – Струмица, фаза 2 во рамките на меѓународниот проект за меѓугранична соработка помеѓу Општина Струмица и Општина Кукуш – Р.Грција изготвен од овластениот архитект конзерватор Александар Цицимов (бр. 03-547/1 од 29.10.2017 год.).

7. Завршен извештај за извршени конзерваторско-градежни интервенции на дел од тврдината Цареви кули во струмица во период од 2014-2015 год. од страна на ДПТУ „Универзал градба“, Струмица (тех. бр. 07/25-1 од 24.03.2019 год.)

По проучувањето на документацијата приложена кон барањето, Управата за заштита на културното наследство констатира дека барањето е

Република Северна Македонија

Министерство за култура

УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

основано и условите во смисла на чл. 87 од Законот за заштита на културното наследство и член 3 од Правилникот за конзерваторски проекти се исполнети.

Управата од аспект на културното наследство, ова одобрение го издава во согласност со **Позитивен Извештај (бр. 09-179/21 од 13.11.2019 год.)** од извршена стручна контрола на конзерваторски проект од комисија назначена од **НУ Завод и Музеј – Струмица** со Решение бр.09-179/20 од 12.11.2019 год., Мислење од ИЗИИС за проектираниот степен на механичка отпорност, стабилност и сеизмичка заштита на градбата (бр. 0807-2086/3 од 07.11.2019 год.), како и Завршен ревидентски Извештај за Анекс 2 на Основен проект за конзервација, реставрација и делумна реконструкција на бедемите во археолошкиот локалитет Цареви Кули во Струмица од страна на „Инком Инженеринг“, ДООЕЛ, Скопје (23/19 од 10.2019 год.). Врз основа на горенаведената документација проектното решение е во согласност со физичката состојба и вредностите на заштитеното добро и работите може да се изведат според приложениот проект.

Поради наведеното е одлучено како во диспозитивот на одобрението.

ПРАВНА ПОУКА: Против овој акт може да се изјави жалба во рок од 15 дена до Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

Изработил: д.и.а Б.Кузманоска
Изработил/Одобрил: м-р Б. Јовановска

Доставено до:
- Општина Струмица
- НУ Завод и Музеј – Струмица
- архива
- Досие
- Одделение за инспекциски надзор

ANNEX 2 Opinion from Ministry of Environment and Physical Planning

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Архивски број: 11- 4547/2

Дата: 27. 09. 2018

ДО : ОПШТИНА СТРУМИЦА
Ул. Сандо Масев бр.1
2400 Струмица

ПРЕДМЕТ : Доставување на Мислење

ВАШ БРОЈ: Ваш број 28-101/7 од 30.07.2018 година

Почитувани,

Во прилог на овој допис Ви доставуваме Мислење со број 11-4547/2, по Ваше известување за намера за изведување на проектот: Економска валоризација и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица, општина Струмица, за потребите на инвеститорот општина Струмица.

Со почит,

МИНИСТЕР
Sadulla Duraki

Изготвил: Сашо Илиќ
Контролирал: Александар Петковски
Согласен: Билјана Петковска
Одобрил: Директор на управа за животна средина
Xhezmi Saliu

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно
планирање

Бул. "Тоце Делчев" бр.18,
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс: (02) 3220 165
Е-пошта:
infoeko@moepp.gov.mk
Сајт: www.moepp.gov.mk

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Архивски број: 11- 4547/2

Дата: 27. 09. 2013

Почитувани,

Во врска со вашето Известување за намера со број 11-4547/1 од 01.09.2018 година, кое се однесува за изведување на проектот: Економска валоризација и алтернативна туристичка понуда на Цареви Кули во туристичка дестинација Струмица, општина Струмица, за потребите на инвеститорот општина Струмица, Управата за животна средина при Министерството за животна средина и просторно планирање Ви го доставува следното:

МИСЛЕЊЕ

Согласно Законот за животна средина (Службен весник на Република Македонија бр.53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/2008, 83/2009, 48/2010, 124/2010, 51/2011, 123/2012, 93/2013, 42/2014, 44/2015 129/2015 и 39/2016), и Уредбата за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина (Службен весник на Република Македонија бр. 74/2005, 109/2009 и 202/2016), Уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува Елаборат, а за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Службен весник на Република Македонија бр.36/2012) и Уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Службен весник на Република Македонија бр.32/2012), за горенаведениот проект не треба да се изготвува Елаборат за заштита на животна средина и не треба да се води постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина.

Со почит,

Директор на
Управа за животна средина
Xhezmi Saliu

Изработил: Сашо Илиќ
Контролирал: Александар Петковски
Согласен: Билјана Петкоска

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно
планирање

Бул. "Гоце Делчев" бр.18,
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс. (02) 3220 165
Е-пошта:
infoeko@moepp.gov.mk
Сајт: www.moepp.gov.mk

ANNEX 3 Decision for usage of landfill Dobrashinci

Врз основа на член 15 и 16 од Законот за експропријација ("Сл. весник на СРМ" бр.47/73 год.) и член 254 став 1 точка 1 од Законот на Општина Струмица на седници на Соборот на месните заедници одржана на 27.05.1983 година и Соборот на здружен труд одржана на 31.05.1983 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОПШТИ ИНТЕРЕС

1. Се уредува предлогот на РО "Комуналец" Струмица под бр.03-2787 од 13.12.1982 година и се утврдува дека е од општ интерес изградбата на депонија за отпадници во атарот на с.Добрашinci.

2.Депонијата опфаќа: дел од КП бр.1 во површина од 77.500 м²; КП бр.258 во површина од 8.503 м²; КП бр.259/1 во површина од 3.676 м²; КП бр.259/2 во површина од 3.353 м²; КП бр.260 во површина од 7.219 м²; КП бр.261 во површина од 6.664 м²; КП бр.262 во површина од 11.000 м² сите во КО Добрашinci со вкупна површина од 117.915 м², а со следните мери и граници:

- од север до КП бр.1 во преломи:
  - прв прелом во должина од ..... 62,00 м.
  - втори прелом во должина од ..... 46,00 м.
  - трет прелом во должина од ..... 86,00 м.
  - четврт прелом во должина од ..... 49,00 м.
  - пет прелом во должина од ..... 41,50 м.
  - шест прелом во должина од ..... 50,00 м.
  - седми прелом во должина од ..... 34,00 м.
  - осми прелом во должина од ..... 26,00 м.
  - девети прелом во должина од ..... 31,00 м.
  - десети прелом во должина од ..... 48,00 м.
- од исток до КП бр.1 во должина од .. 23,00 м.
- од југ во преломи:
  - први прелом во должина од ..... 228,00 м.
  - втори прелом во должина од ..... 50,00 м.
  - трети прелом во должина од ..... 59,00 м.
- од запад до ЗИМ-ви површини во преломи:
  - први прелом во должина од ..... 50,00 м.
  - втори прелом во должина од ..... 41,00 м.
  - трети прелом во должина од ..... 41,00 м.
  - четврти прелом во должина од ..... 55,00 м.
  - петти прелом во должина од ..... 54,00 м.

3.Ова решение влегува во сила осмиот ден по објавувањето во "Сл.гласник на Општина Струмица".

Бр.02-388/1
1.06.1983 год.
Струмица

СОБРАНИЕ НА ОПШТИНА СТРУМИЦА
Претседател,
Димјана Маркова-Куцулова

СОБОР НА ЗДРУЖЕН ТРУД СОБОР НА МЕСНИ ЗАЕДНИЦИ
Претседател, Претседател,
Костакин Стамболиев Стојановски Змибаков